

Anders

Ja

D66

Ruimte voor de toekomst van alle Tilburgers

Verkiezingsprogramma 2010-2014

Anders

Ja

D66

Voorwoord Alexander Pechtold: Anders Ja D66

Ik ben blij dat u dit verkiezingsprogramma leest. Dat u de tijd en moeite neemt om u te verdiepen in de ambities, plannen en ideeën van D66. Graag maak ik van deze mogelijkheid gebruik om onze prioriteiten met u te delen. Toe te lichten waarop wij in de komende periode onze energie gaan richten.

D66 kiest voor vernieuwing omdat het nodig is. Nederland is een mooi en welvarend land. Maar ook een land dat heeft stilgestaan, terwijl de wereld veranderde. Een land dat belangrijke beslissingen te lang voor zich uitgeschoven heeft. Een land dat vraagt om verandering. Om een nieuw perspectief, een stip aan de horizon. Niet angstig voor de toekomst, maar optimistisch. Vol vertrouwen in de eigen kracht van mensen.

Wij durven te kiezen, en inderdaad, daarmee zetten wij ons af tegen het grijze gemiddelde en de huidige politiek van stilstand. Wij hebben een alternatief, een eigen ambitieuze vernieuwingsagenda. Een agenda om Nederland een voortrekker en baanbreker in de 21e eeuw te maken. Een agenda waarmee wij volmondig 'Ja' zeggen tegen de uitdagingen en kansen van morgen.

We moeten zorgen dat werknemers flexibel en weerbaar worden. Dat ook starters een huis kunnen kopen. Echt werk maken van kennis en innovatie. En van de doorbraak naar een duurzame economie. Met een overheid die zijn beperkingen kent, maar doet wat zij belooft. In een samenleving gericht op ruimte voor individuele ontplooiing. Die mensen niet verdeelt maar helpt emanciperen. Net als D66 verschillen tussen mensen positief waardeert, omdat ze veerkracht en creativiteit brengen.

In maart kunt u uw stem weer laten horen. Dan kunt u kiezen voor vernieuwing. Dan bepaalt u hoe uw gemeente er uit gaat zien. Daar moet de verandering beginnen. Dicht bij huis. In uw gemeente, uw wijk, uw straat. Want na meer dan 10 jaar ervaring in de lokale politiek als gemeenteraadslid, wethouder en burgemeester, weet ik dat de meeste van uw ergernissen en ongemakken daar worden opgelost. Ook in uw gemeente staan gemotiveerde en deskundige D66-kandidaten klaar om vol optimisme de verandering vorm te geven. In dit verkiezingsprogramma vindt u onze voorstellen daarvoor, passend in onze vernieuwingsagenda. Met 5 kernpunten: werken, kennis, duurzaamheid, wonen en kwaliteit van de overheid.

Anders

Ja

D66

Stilstaan of hervormen: werken in de 21e eeuw

In economisch zwaar weer moet de vernieuwing beginnen op de arbeidsmarkt. D66 is overtuigd van de kracht en vindbaarheid van mensen en bedrijven. Ook in de crisis waarin wij nu verkeren, zal die kracht de economische ommekeer moeten drijven. De overheid moet voorwaarden scheppen en barrières voor mensen wegnemen. Niet doen alsof mensen nog steeds hun hele leven dezelfde baan houden. Die baan is tijdelijk, uw vaardigheden blijven.

D66 wil meer flexibiliteit en persoonlijke weerbaarheid. Meer solidariteit tussen jong en oud, actief en niet-actief, insiders en outsiders. Wij pleiten voor het geleidelijk verhogen van de AOW leeftijd, voor het verhogen van de arbeidsparticipatie van oudere werknemers, outsiders en ouders, een vernieuwd ontslagrecht. Kortom: een arbeidsmarkt voor de 21e eeuw.

Eindelijk werk maken van kennis en innovatie

Het belang van kennis en innovatie is glashelder. Er is veel gepraat maar weinig actie. Onze handen jeuken. Alleen het allerbeste onderzoek en onderwijs is goed genoeg. Goed onderwijs is de beste garantie voor persoonlijke, maatschappelijke en economische ontwikkeling. De basis voor een samenleving waarin iedereen tot zijn recht komt en alle mensen de kans krijgen het beste uit zichzelf te halen. Wij willen tot de top behoren, niet tot de middelmaat. Dat betekent veel meer investeren. Maar ook meer vrijheid voor scholen en leraren om dat onderwijs, samen met ouders en leerlingen in te richten. Minder bureaucratie en regels van bovenaf. Meer ruimte voor ontplooiing. Meer leren, meer stimuleren, meer doorstroming en minder uitval. Daarom pakken gemeenten zwakke scholen, slechte huisvesting en schooluitval aan.

Omwenteling naar een duurzame economie en samenleving

Meer ambitie, meer durf, meer vrijheid en minder regels. Met die houding kunnen we ook de omwenteling naar een duurzame economie en samenleving maken. We zijn het verplicht aan komende generaties onze samenleving en economie te verduurzamen en klimaatverandering tegen te gaan. Nu is het moment daarvoor. De natuur in onze steden en dorpen, onze wateren en onze wereld beschermen. De ecologische 'voetafdruk' van ons land en onze generatie moet terug naar een eerlijker aandeel. Niet met symboolpolitiek, doemdenken of luchtfietsen. Maar met innoveren en stimuleren en alleen waar nodig verplichten en verbieden. Al onze creativiteit en innovatiekracht inzetten. Op duurzame technologie, groene energie, schoon wonen, werken en vervoeren.

De vastgelopen woningmarkt hervormen

Niet alleen de arbeidsmarkt, ook de woningmarkt zit op slot. Regels voor huursubsidie, bouwprocedures, hypotheekrenteaftrek en sociale woningbouw hebben de markt vast laten lopen. Wij moeten haar weer in beweging brengen. We moeten woningcoöperaties hervormen. Zij moeten goed gecontroleerde publieke organisaties zijn, zonder commerciële neventaken en avonturen. Duidelijk zijn in wat de private sector kan regelen en wat een publieke zaak is. De woningmarkt moet minder regels krijgen zodat meer en meer verschillende huizen gebouwd worden. Zodat starters ook in de steden een woning kunnen kopen.

Anders

Ja

D66

De overheid is er voor u

Met die gedachte is D66 meer dan 40 jaar geleden opgericht. En nog steeds is deze actueel. We zien macht zonder tegenmacht. Een overheid die uitbreidt, opschuift en binnendringt. Maar niet doet wat ze belooft. Er zijn nieuwe regenten. Mensen die met regeltjes komen die uitgaan van wantrouwen in plaats van vertrouwen, die onze burgerlijke vrijheden onder druk zetten, regels die ontplooiing van mensen in de weg staan. De overheid is er voor de mensen en niet andersom. Wij willen een overheid die 'Ja' zegt en ruimte biedt voor initiatieven. En de overheid moet zekerheid bieden over het uitvoeren van haar kerntaken. Goede dienstverlening, kwaliteit in het onderwijs, goed openbaar vervoer, een leefomgeving die schoon, heel en veilig is. Daarbij vindt D66 dat we zoveel mogelijk zaken zo dicht mogelijk bij de burger moeten organiseren. In gemeenten, want daar is maatwerk en verantwoording het best mogelijk.

Ons perspectief op mens en maatschappij – individuen die zich ontplooien

Onze vernieuwingsagenda sluit aan bij ons perspectief op mens en maatschappij. D66 houdt van verschillen. Mensen zijn niet gelijk, wel gelijkwaardig. Bij D66 is ieder mens er één. Niet één van velen maar uniek en waardevol. D66 waardeert juist de verschillen tussen mensen. D66 vertrouwt op de eigen kracht van mensen. In een maatschappij die bloeit als er ruimte is voor individuele ontplooiing. Wie zichzelf kan redden moet de ruimte krijgen om eigen keuzes te maken. Wie tijdelijk een steuntje in de rug nodig heeft moet kunnen rekenen op de overheid. Krachtige individuen en hun onderlinge samenwerking zijn de bouwstenen voor solidariteit en voor samen leven; niet de overheid.

In een Nederland met nieuw optimisme kunnen we ons ook losmaken van het splijtende integratiedebat. D66 deelt u niet in. Wij denken niet in gezinnen, geslachten, generaties of geloven. U bent uzelf met eigen talenten en eigen verantwoordelijkheden. Daarom verzet D66 zich tegen een overheid of politiek die mensen vooral als onderdeel van een groep benadert, als familielid, als werknemer of als aanhanger van een bepaald geloof. U bent uniek en geen gemiddelde of stereotype. Daarom willen wij ook weg van het traditionele integratiebeleid. Vooral werken aan emancipatie. Onderwijs en arbeidsmarkt zijn daarvoor de sleutels. Natuurlijk met oog voor terechte ergernissen over overlast, onveiligheid en geweld. Die mogen niet worden geaccepteerd als cultuurverschil maar worden aangepakt door politie en justitie, zonder onderscheid. Etniciteit en achtergrond zijn geen excuus, en ook geen verwijt. Iedereen verdient gelijke kansen en gelijkheid voor de wet. En daarbij heeft de overheid wél een rol.

Vernieuwing start aan de basis – het belang van lokale verkiezingen

De vernieuwingsagenda van D66 zal niet zonder slag of stoot gerealiseerd worden. Dat doen we samen met u. Voor, tijdens en na de verkiezingen. D66 vertrouwt op de kracht van het lokaal bestuur. Voor heel veel zaken is lokaal maatwerk beter dan regels uit Den Haag. Sterk lokaal bestuur vraagt ook om vernieuwing. Krachtige gemeenten, met heldere verantwoordelijkheden en bijpassende middelen, meer inspraak en verantwoording, meer gekozen bestuurders. En kleinschalige voorzieningen, met de menselijke maat.

Anders

Ja

D66

U vindt verderop in dit verkiezingsprogramma meer over onze plannen in uw gemeente. Ik wilde deze kans gebruiken om die lokale plannen in een bredere context te plaatsen. Ook dit programma vormt een belangrijke bouwsteen in onze vernieuwingsagenda. Ik vraag u de plaatselijke D66 kandidaten dan ook te steunen en op 3 maart 2010 D66 te stemmen.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Alex P.' with a stylized flourish.

Alexander Pechtold
Fractievoorzitter D66 in de Tweede Kamer

Anders

Ja

D66

Onze Missie

D66 bestaat meer dan veertig jaar. Al die tijd is onze missie ongewijzigd gebleven: mensen meer te zeggen geven over wie hen bestuurt en hoe zij de samenleving en hun leven inrichten. Langzaam maar zeker zijn deze standpunten van Democraten '66 grotendeels gemeengoed geworden.

De strijd tegen het beperkende conservatisme van het verleden is gestreden. Maar D66 is nog steeds nodig. Juist in Tilburg! Want er zijn weer nieuwe behoudende krachten die de ontwikkeling naar een werkelijk open en sociale samenleving proberen tegen te werken. Terwijl alleen in een open samenleving iedereen zijn talenten ten volste kan ontplooien.

Naast de inzet op gelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor iedereen is ook vertrouwen in de politiek van groot belang. De kern van de zaak ligt bij goed bestuur. Niet iedere Tilburger heeft dit vertrouwen in de lokale politiek. De gang van zaken rond het Midi Theater bijvoorbeeld, heeft daarbij een rol gespeeld.

Kansen bieden

D66 wil dat iedereen mee kan doen. In onze stad mag niemand buiten worden gesloten. D66 wil dat iedereen eerlijke en gelijke kansen krijgt om zich - naar eigen vermogens - te ontwikkelen en te ontplooien. D66 wil een overheid die 'Ja' zegt tegen mensen. Een overheid die met heldere regelgeving een duidelijk kader en een voor iedereen gelijk speelveld schept. Met daarbinnen alle ruimte om te leven, te werken en te ondernemen.

D66 is daarbij overtuigd van de kracht en de vindingrijkheid van de mensen en bedrijven zélf. We kunnen de overheid niet verantwoordelijk maken voor ons persoonlijk geluk. De overheid schept wel voorwaarden voor ontwikkeling en ontplooiing. Daarbij laten we mensen niet alleen. Wij willen het in Tilburg zo geregeld hebben dat iedereen een gelijke kans heeft in de samenleving en dat degenen die hulp nodig hebben ook geholpen worden.

Dat betekent:

1) Leerlingen het allerbeste onderwijs bieden. Er is een te groot aantal leerlingen dat met te weinig kennis en vaardigheden de Tilburgse scholen (voortijdig) verlaat. Het basisonderwijs dient de ruimte en mogelijkheden te krijgen om te investeren in individuele talenten en capaciteiten. De gemeente moet meer dan nu een partner worden van het middelbaar onderwijs zodat de scholen leerlingen (zodanig individueel) kunnen begeleiden naar een diploma en daarmee kansen op de arbeidsmarkt.

2) Verzet tegen discriminatie en uitsluiting van mensen vanwege hun ras, sekse, leeftijd, seksuele geaardheid of levensbeschouwing. Iedereen doet mee en krijgt daar kansen toe geboden. We zetten niemand aan de kant. D66 maakt zich sterk voor mensen die op meer kwetsbare posities in de maatschappij staan. Dit gebeurt vooral door barrières en negatieve attitudes weg te nemen, die het verwerven van een sterkere positie in de maatschappij in de weg staan. Tegelijk wil D66 mensen die anderen juist

Anders

Ja

D66

de kracht ontnemen, tegen spreken. Want emancipatie komt van twee kanten, met één hand kan je niet klappen.

3) Creëren van kansen voor ondernemers en werknemers. D66 gaat voor een sterk ondernemersklimaat en zet zich in voor de ondernemer in de stad. Met specifieke aandacht daarbij voor ondernemingen die net gestart zijn. Dit versterkt het economisch klimaat in Tilburg. Daarom wil D66 het ondernemersloket versterken, in de Spoorzone bedrijfsruimte voor startende ondernemingen ontwikkelen en tegelijk inzetten op de vestiging van grote werkgevers in Tilburg. Daarbij willen we de logistieke functie van Tilburg uitbouwen, maar ook inzetten op nieuwe arbeidsplaatsen in de dienstverlenende sector. Zo kunnen studenten van het MBO, het HBO en de universiteit ervoor kiezen om door te stromen naar arbeidsplaatsen in onze stad zelf. Zodat hoger opgeleide mensen niet alleen kunnen studeren, maar ook kunnen werken in Tilburg.

4) Speciale aandacht blijven houden voor de meer kwetsbare mensen in onze stad. Een duurzame samenleving zorgt voor haar burgers als zij dit zelf (tijdelijk) niet kunnen. D66 wil sociaal beleid ontwikkelen dat gericht is op een verbetering van de positie van hen die kwetsbaar zijn in de maatschappij. Voor iedereen moet een uitweg zijn uit armoede! Mensen moeten de mogelijkheid hebben te participeren en werken moet lonen. Dat betekent dat er geen armoedeval gecreëerd mag worden. D66 is kritisch en wil alleen investeren in zaken die voor de mensen in de stad het verschil maken en wil sociale programma's die niet werken schrappen.

Eerlijk, aanspreekbaar en dienstbaar bestuur

D66 wil dat er geïnvesteerd wordt in een centraal punt waar burgers en ondernemer hun zaken kunnen doen. Daarbij willen we dat zij zo eenvoudig mogelijk toegang krijgen tot diensten van de overheid. Dat kan bijvoorbeeld door meer diensten toegankelijk te maken via internet, zodat het mogelijk is er gebruik van te maken op een moment en een locatie van je eigen keuze. Goede dienstverlening betekent ook dat de overheid op eigen initiatief – dus actief - burgers wijst op mogelijkheden of voordelen.

D66 Tilburg hecht er veel belang aan dat het gemeentebestuur aanspreekbaar is. Transparantie, verantwoording en integriteit zijn daarbij kernbegrippen. De gemeentelijke organisatie dient democratisch genomen besluiten dienstbaar en klantvriendelijk uit te voeren. Mensen moeten zelf kunnen zien en weten, dat de overheid zich bezighoudt met dingen die voor hen relevant zijn.

Het gemeentebestuur zal in klare mensentaal verantwoording afleggen in een jaarlijks te verspreiden huis-aan-huis krant, zodat iedereen zich kan informeren en de gemeente dichter bij de mensen komt te staan. Tilburg geeft daarbij ook de mondige burger een podium om zijn mening te uiten of invloed uit te oefenen op besluiten die hem of haar en de woonomgeving aangaan. Programma's rondom burgerparticipatie worden geïntensiveerd.

Levendig Tilburg

D66 streeft naar een stad waarin het voor iedereen prettig wonen en werken is. Tilburg is een aantrekkelijke, veelzijdige en levendige stad. Dit willen wij ook in de Spoorzone, het Veemarktkwartier en de Piushaven. D66 ziet de huidige verworvenheden niet als iets vanzelfsprekends en wil daarom blijvend investeren in de toekomst van Tilburg.

Anders

Ja

D66

Kunst en cultuur vormen belangrijke elementen in onze samenleving. Zij kunnen aanzetten tot nieuwe gedachten en een brug vormen in de communicatie tussen mensen, ook tussen mensen met verschillende achtergronden. De samenleving die D66 voor ogen staat is er één waarbij kunst en cultuur meer zijn dan iets waarvan je enkel geniet. Cultuur heeft bijvoorbeeld ook een belangrijke economische waarde. Een breed cultureel aanbod garandeert een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Dat zijn de redenen waarom wij investeren in cultuur. Wij willen goede locaties voor het huisvesten en programmeren van cultuurpodia. Daarbij verlangen we van de instellingen zelf een actieve ondernemende houding. D66 is voorstander van het organiseren van grote evenementen in de stad. Daarbij houden we in het oog dat zulke evenementen ook voor overlast kunnen zorgen.

Naast kunst en cultuur draagt D66 ook sport een warm hart toe. Iedere Tilburger moet kunnen sporten. De kinderen tijdens hun schooldagen en in hun vrije tijd, werkenden voor of na werktijd en ouderen bijvoorbeeld in groepsverband. D66 blijft sportbevorderende projecten ondersteunen. Tilburg mag zich meer dan nu het geval is profileren als een topsportstad. Wij gaan voor een kwalitatief hoogstaand Willem II Stadion en de vorming van een hockeyclub die meespeelt op topniveau.

Duurzaam en veilig Tilburg

Duurzaamheid is een van de speerpunten van D66. Niet alleen omdat dit vanwege de klimaatverandering noodzakelijk is, maar ook omdat wij zelf in zo'n duurzame én gezondere wereld willen wonen. D66 zal zich daarom steeds inzetten voor een duurzame stad. Dat betekent bijvoorbeeld een milieuvriendelijk gemeentelijk inkoopbeleid, investeren in groen, geen vervuilende vrachtwagens in het centrum en hoog inzetten op openbaar vervoer.

Veranderingen in Tilburg bekijken we ook door een duurzaamheidsbril. Een grote uitdaging is om nieuwe initiatieven in de stad een plaats te geven zonder dat de leefomgeving, het groen en de natuur onnodig worden belast. Stadsgezichten (linten) willen we beschermen, bedrijventerreinen willen we beter benutten en duurzaam bouwen willen we bevorderen.

D66 maakt zich sterk voor een veilige stad. Door - waar nodig - te handhaven en te straffen, maar ook door nadrukkelijk te kiezen voor preventie. Problemen bij de wortel aanpakken (bijvoorbeeld in de buurt, binnen het gezin of in de school). Zo'n aanpak vereist een hoge intensiteit van wijkgericht werken. Daarbij volstaat enkel een wijkwethouder niet. D66 zet in op 'wijkregisseurs'. Deze speciale ambtenaren krijgen de tijd én mogelijkheid om gericht en daadkrachtig te handelen. Doel is de leefbaarheid en veiligheid van de meest kwetsbare wijken de komende jaren samen met bewoners substantieel te verbeteren.

Anders

Ja

D66

Met dit verkiezingsprogramma wil D66 Tilburg verantwoordelijkheid nemen, keuzes maken en ruimte bieden. Ruimte voor de toekomst van alle Tilburgers. Wij vragen u om deze ambities en plannen te ondersteunen door op 3 maart 2010 uw steun uit te spreken voor D66.

Berend de Vries
Lijsttrekker D66 Tilburg

Wim Oosterveld
Voorzitter D66 Tilburg

Anders

Ja

D66

Onze uitgangspunten

D66 Tilburg wil een bijdrage leveren aan de toekomst van alle Tilburgers, de stad Tilburg en de dorpen. Vanuit die motivatie zal ons politiek handelen niet beperkt worden door de tijdshorizon van dit politieke programma.

In dit verkiezingsprogramma voor de periode 2010 - 2014 vindt u concrete oplossingen voor vraagstukken die nu spelen. De dagelijkse praktijk van het besturen van een stad is echter veel gevarieerder dan wij nu kunnen voorspellen. Er doen zich ongetwijfeld vraagstukken voor die in dit programma beperkt of slechts zijdelings aan de orde komen.

Daarom hebben wij onze uitgangspunten en ideeën vertaald in vijf 'richtingwijzers'. Bij twijfel zal een gekozen vertegenwoordiger de oplossingen toetsen aan deze richtingwijzers.

Vijf richtingwijzers voor een progressieve sociaal-liberale visie:

Vertrouw op de eigen kracht van mensen

Wij vertrouwen op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen. Daarom zien we de toekomst met optimisme tegemoet. Mensen zijn zo creatief dat ze steeds opnieuw zelf oplossingen vinden. Wij willen dat de overheid deze kracht, vindingrijkheid en creativiteit van mensen ondersteunt en ruimte geeft. De sleutel voor verandering ligt bij mensen zelf en wij willen dat de overheid daarbij aansluit. Wat mensen voor zichzelf en anderen kunnen doen is veel belangrijker en effectiever dan wat de overheid kan doen.

Denk en handel internationaal

Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de gehele wereld en sluiten niemand uit. Bij alles wat we doen, vragen we ons steeds af welke effecten dat heeft op anderen in deze wereld. Wij onderkennen dat Europa steeds meer ons binnenland wordt. Internationale samenwerking en economische vooruitgang zijn de sleutels naar een wereld met minder oorlog en conflicten. Daarbij handelen wij steeds pragmatisch, nuchter en op basis van feiten.

Beloon prestatie en deel de welvaart

Mensen zijn niet gelijk, wél gelijkwaardig. Mensen zijn verschillend en wij willen dat de overheid ruimte laat voor die verschillen. Wij streven naar economische zelfstandigheid voor zoveel mogelijk mensen en vinden dat mensen die uitmuntend presteren daarvoor een beloning verdienen. Wij willen een dynamische, open samenleving waarin iedereen de ruimte krijgt om zijn eigen beslissingen te nemen en iedereen zich op zijn eigen manier kan ontwikkelen. Wij vinden het vanzelfsprekend om welvaart met elkaar te delen. We willen dat zoveel mogelijk mensen meedoen in het maatschappelijk en economisch proces, want daar worden we allemaal beter van. Voor mensen die zichzelf niet kunnen redden dragen we een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Anders

Ja

D66

Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving

Wij willen de wereld om ons heen tegemoet treden met respect en mededogen. Dat geldt voor de mensen om ons heen en voor onze omgeving. De aarde is niet van ons en dus geen gebruiksartikel. We willen stoppen met het uitputten en vervuilen van onze leefomgeving. We willen dat in de discussie over natuur en milieu niet het behoud, maar de aantasting van natuur en milieu beargumenteerd wordt.

Koester de grondrechten en gedeelde waarden

De fundamentele waarden van onze samenleving zijn vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst. Lichamelijke integriteit, geweldloze oplossing van belangenconflicten en een respectvol gehanteerde vrijheid van meningsvorming en –uiting, inclusief respect voor onze democratische rechtsstaat, zijn voor ons centrale waarden. Die waarden zijn universeel en zonder meer bovengeschied. Wij beschermen de grondrechten van onszelf en anderen.

Anders

Ja

D66

Inhoudsopgave

Voorwoord Alexander Pechtold: Anders Ja D66	1
Onze missie	5
Onze uitgangspunten	9
Anders besturen	12
Onderwijs	15
Ondernemen en werkgelegenheid	19
Duurzaam sociaal beleid	21
Veiligheid	23
Milieu & duurzaamheid	25
Ruimtelijke Ontwikkeling	27
Verkeer en Vervoer	34
Sport	36
Cultuur	38
Toerisme, Recreatie en Evenementen	40
Emancipatie en participatie	42
Deugdelijk financieel beleid	44
Colofon	46

Anders

Ja

D66

Het is aan het volgende bestuur om het vertrouwen in de politiek te herstellen

Anders besturen

Vertrouwen in het bestuur herstellen

Het Tilburgse stadsbestuur heeft de afgelopen jaren steken laten vallen. De mogelijke vestiging van de Mall in Tilburg Noord resulteerde in zoveel onenigheid binnen de coalitie dat ze niet zelf tot een besluit konden komen. Uiteindelijk was het aan de burger om via een referendum een uitspraak te doen. Dieptepunt was de gang van zaken rond het Midi Theater, waarbij de gemeenteraad willens en wetens niet geïnformeerd werd. Daarmee werd een belangrijke bevoegdheid van de raad, namelijk het uitoefenen van controle op het gemeentebestuur, onmogelijk gemaakt. Het is aan het volgende bestuur om het vertrouwen in de politiek te herstellen.

Meer invloed op besluitvorming

D66 wil dat de burger invloed kan uitoefenen op processen rond besluitvorming die hem of haar persoonlijk raakt. Dit is belangrijk omdat participatie van burgers draagvlak kan vergroten en de kwaliteit van besluiten kan verbeteren. Ook D66 vindt dat tijdens de volgende gemeenteraadperiode dit onderwerp onverminderd hoog op de agenda moet staan.

Eerlijk over invloed

De mogelijkheden voor participatie van de burger kunnen nog aanzienlijk worden verbeterd. Daarbij dient de overheid een betrouwbare partner te zijn met concrete kaders voor waar wel en waar geen ruimte (meer) is voor inspraak. Te vaak verwachten burgers inspraak waar ze feitelijk enkel informatie aangereikt krijgen.

Als er geen mogelijkheid is voor inspraak, dan moet dit duidelijk aangegeven worden. Maar ook dan houdt de verantwoordelijkheid van de gemeentelijke organisatie niet op. Dan moet de burger geholpen worden met alternatieve mogelijkheden zoals uitleg over de gang naar de bestuursrechter of het ondersteunen bij een initiatief tot een correctief referendum.

Informatie beter toegankelijk maken

Om de betrokkenheid van de burger bij het bestuur te verbeteren, is goede informatievoorziening naar de burger nodig. D66 ziet dat veel informatie nog niet goed ontsloten is.

D66 wil dat zichtbaar gemaakt wordt welke voorstellen en besluiten wel en niet worden ondersteund door partijen in de gemeenteraad. Ook moet aangegeven worden of het nog zinvol is contact op te nemen met leden van de gemeenteraad om de besluitvorming eventueel te beïnvloeden. Via de website moet vervolgens eenvoudig de mogelijkheid geboden worden om individuele raadsleden een bericht te sturen. Op die manier is er sprake van direct contact tussen burger en (politiek) vertegenwoordiger.

Via de website van de gemeente moeten besluiten die gaan over specifieke locaties - zoals een nieuw voetbalveldje in de buurt - ontsloten worden via een digitale kaart. Via de website moet het mogelijk gemaakt worden een e-mailabonnement te nemen op voor de betreffende persoon relevante onderwerpen. Bijvoorbeeld over plannen gericht op een bepaalde woonwijk. Hierbij wordt duidelijk aangegeven in welke fase de

Anders

Ja

D66

De gemeente moet zich klantvriendelijker opstellen naar burger en ondernemer

plannen zich bevinden. Deze informatie wordt ook via de Stadswinkels beschikbaar gemaakt zodat het ook zonder internet toegankelijk is.

Beter verantwoord

Het Tilburgs Model moet worden versterkt. Niet alleen voornemens en besluiten zijn belangrijk, maar de vraag wat er nu concreet bereikt is, moet jaarlijks worden beantwoord. Deze beleidsverantwoording van het college moet formeel in de raad plaatsvinden, maar ook daarbuiten. Dit versterkt het draagvlak van het stadsbestuur. D66 is daarom van mening, dat het burgerjaarverslag - meer dan nu het geval is - in moet gaan op behaalde resultaten.

Klantvriendelijkere gemeente

Landelijk en gemeentelijk wordt er gewerkt aan het verbeteren van het contact tussen de burger en de overheid. De gemeente is de overheidsinstantie waarmee de burger het meeste te maken heeft. Wij vinden het dan ook vanzelfsprekend dat burgers en ondernemers bij de gemeente terecht kunnen met vragen over de overheid en zoveel mogelijk direct geholpen worden, via het internet, telefonisch of aan het loket. Ook als de burger niet aan het goede adres is.

Daarbij wordt vooral gekeken naar de toepasbaarheid van informatietechnologie - waaronder het internet - om het contact met burger en bedrijfsleven zo makkelijk mogelijk te maken. Uiteraard moet het ook mogelijk blijven om gewoon 'aan het loket' zaken met de gemeente te doen.

Niet van het kastje naar de muur

Tilburg heeft geïnvesteerd in het via internet ontsluiten van informatie aan de burger, maar op het gebied van interactie met de burger of het bedrijfsleven kan nog veel gewonnen worden. Zoals een centraal klantcontactcentrum, dat telefonisch en via internet bereikbaar is. De burger kan daar zijn vraag of probleem kwijt, zonder te worden doorverwezen naar andere ambtenaren. D66 wil op dit terrein intensiveren, omdat juist hier het contact en de interactie tussen burger en overheid vorm krijgt.

In 2012 kan elke Tilburger en elk Tilburgs bedrijf via een elektronisch loket het belangrijkste deel van de diensten en informatie van de Gemeente Tilburg afnemen.

Daarnaast wordt een verbetering uitgevoerd op het ontsluiten van informatie over vergunningen, besluiten en bestemmingsplannen.

Lokale media versterken

De op Tilburg gerichte media zijn van groot belang voor de samenleving en voor een levendige lokale democratie. Zij bieden een podium voor maatschappelijk debat en volgen de politiek zo nodig kritisch. D66 vindt dat een sterke lokale publieke omroep een belangrijke rol kan spelen in het aanbieden van een pluriform en onafhankelijk media-aanbod. De bekostiging van de lokale publieke omroep moet goed geregeld worden. Dit is nu niet het geval. Wat D66 betreft wordt daarbij het recent vastgesteld normbedrag van € 1,30 per woonruimte gehanteerd.

De lokale publieke omroep zou haar media-aanbod ook via internet en andere nieuwe digitale platformen moeten aanbieden, zoals uitgesteld kijken. Doel daarbij is dat het bereik wordt vergroot. Ook wil D66 dat de

Anders

Ja

D66

D66 is voor samenwerking met omliggende gemeenten en de regio

banden tussen de Tilburgse hogeschool voor de journalistiek en de lokale publieke omroep worden versterkt om jong talent een podium te bieden en tegelijk de omroeporganisatie te versterken.

Denken over gemeentegrenzen heen

Een verantwoordelijk bestuur denkt verder dan de eigen gemeentegrens. Samenwerken moet niet alleen binnen de gemeentegrens maar juist daarbuiten! We hoeven dus niet Goirle binnen onze gemeentegrens te krijgen om toch afgestemd beleid te krijgen.

Datzelfde geldt voor onze samenwerking met de grote Brabantse steden in BrabantStad. Juist op thema's zoals drugsbeleid en gevaarlijk goederenvervoer per trein over de Brabantroute moeten we meer in overleg treden met onze regio.

D66 is voor samenwerking met omliggende gemeenten en de regio, omdat zij zich realiseert dat veel onderwerpen niet gebonden zijn aan gemeentegrenzen. Ook biedt deze samenwerking voordelen om onderwerpen op nationaal niveau te agenderen, zoals de samenwerking in BrabantStad. Wel moet ervoor gewaakt worden dat daarmee een nieuwe bestuurslaag ontstaat, waarbij democratische controle ontbreekt.

Maar ook met gemeentes juist over de grens zoals Turnhout en Ravels moeten we in overleg blijven en onze keuzes afstemmen.

Tilburg in internationaal perspectief

Een blik naar buiten toe – naar de wereld waar wij deel van uitmaken - is voor D66 een beter alternatief dan een blik die enkel naar binnen gekeerd is. Mondialisering is in deze wereld geen keuze meer, maar een proces dat een eigen krachtige motor kent. Wij investeren verder in de stedenbanden die Tilburg heeft. Voor beide partijen is hier winst te behalen op het vlak van cultuur, maatschappelijke thema's en economische betrekkingen. D66 wil een klimaat scheppen waarin het voor internationale bedrijven aantrekkelijk is om zich in de gemeente te vestigen. Via internationale betrekkingen met andere steden kunnen we hier de aandacht op vestigen.

D66 onderschrijft en handelt in de geest van de Millennium ontwikkelingsdoelen, zoals die in 2000 door nagenoeg alle wereldleiders zijn ondertekend. D66 legt nadruk op duurzame internationale contacten die recht doen aan de belangen van beide partijen. Waar nodig ondersteunt D66 de Tilburgse organisaties die zich richten op internationale samenwerking.

Anders

Ja

D66

Voortijdig schoolverlaten voorkomen

Onderwijs

Investeren in onderwijs loont

D66 is dé onderwijspartij. Investeren in onderwijs levert op de langere termijn meer waarde op dan het kost. Het is de manier om te zorgen voor een grotere economische groei. Een goed geschoolde bevolking is minder vaak werkloos en vertoont minder vaak crimineel gedrag. D66 ziet onderwijs ook tot een manier tot integratie, emancipatie en zelfbewustzijn. Juist in deze tijden van economische crisis blijft investeren in onderwijs van groot belang voor de aanpak van de stijgende (jeugd)werkloosheid.

D66 wil dat onze stad ambitie toont wat betreft onderwijs. De Gemeente moet intensief samenwerken met alle onderwijsinstellingen in de stad en zich daarbij vooral focussen op het verbeteren van de kwaliteit. Zo is bijvoorbeeld mede op initiatief van D66 besloten een VMBO in de Reeshof te realiseren.

Voortijdig schoolverlaten aanpakken

De werkloosheid onder jongeren zonder startkwalificatie is hoger dan die onder jongeren met startkwalificatie. Duidelijk; het behalen van diploma's is een belangrijke stap op weg naar een goede uitgangspositie op de arbeidsmarkt. Voortijdig schoolverlaten of het verlaten van de school op een te laag niveau dient dus zoveel mogelijk voorkomen te worden.

D66 heeft als doelstelling het aantal leerplichtige leerlingen dat voortijdig de school verlaat de komende jaren met 15% (ten opzichte van het voorgaande jaar) terug te brengen (tot het jaar 2015). Er moet meer geïnvesteerd worden in de (zo nodig individuele) begeleiding van jongeren in de 'gevaarzone'. Scholen kunnen dat niet alleen. Scholen moeten worden ondersteund – en ook aangesproken – waar het hun verantwoordelijkheid in het voorkomen en wegnemen van onderwijsachterstanden betreft. Met betrekking tot voortijdige schooluitval wil D66 een sterke regierol voor de gemeente. Dat kan in samenwerking met specifiek op deze jongeren gerichte instellingen. Om dit te realiseren is een goede en volledige registratie van die jongeren die zónder startkwalificatie hun school verlaten, nodig. D66 wil er scherp op toezien, dat scholen hun uitvallers adequaat melden. Het op orde hebben van de registratie rondom uitval is een eerste stap.

Spreiden kansrijke en kansarme leerlingen

De school is de plaats waar de sociale ontwikkeling ook buiten de kring van het eigen gezin sterk beïnvloed wordt. Daar ontstaan voor kinderen kansen en verbindingen, maar kunnen ook obstakels opgeworpen worden. De school voedt het kind mede op. Het is juist daarom belangrijk dat deze plaats voor alle kinderen zo kansrijk mogelijk wordt ingericht. Dat vraagt om een krachtige inspanning om mensen uit alle verschillende segmenten van de samenleving bij elkaar te brengen op de school. Zodat je als kind kunt leren over de samenleving in de samenleving.

D66 respecteert de keuzevrijheid van ouders om voor hun kind een school naar eigen wens te kiezen. Deze keuzevrijheid wil D66 in stand houden. Wij waken er voor dat er tussen scholen sprake is van een verschil in kwaliteit van het geboden onderwijs (en daarmee de leerprestaties). De samenstelling van de leerlingenpopulatie van scholen kan daarmee verband houden.

Anders

Ja

D66

D66 wil meer middelen vrij maken om onderwijs - assistenten en conciërges in te zetten

Bewezen oplossingen om tot een betere spreiding van kansrijke en kansarme leerlingen te komen, zoals het instellen van een vast inschrijfmoment voor scholen, kunnen ingezet worden. Zo ontstaan er meer gelijke kansen om toegelaten te worden op een school, ook voor kinderen van ouders die niet goed ingevoerd zijn in de wijze waarop het onderwijssysteem werkt. Ook zullen initiatieven van ouders zelf, zoals vraagbundeling, worden ondersteund. Daar waar mogelijk wordt verbinding gezocht met initiatieven zoals 'Verrijk je Wijk'.

D66 steekt ook energie in compenserend zoals het terugdringen van onderwijsachterstanden. Dit kan door extra financiële middelen beschikbaar te stellen aan scholen, waar bij een groot deel van de leerlingen sprake is van een onderwijsachterstand. De Brede School kan ook bij maatschappelijke integratie een belangrijke rol spelen.

Inzetten van extra ondersteuning op de school

D66 wil meer middelen vrij maken om onderwijsassistenten en conciërges in te zetten. Zo maken we de scholen veiliger en kunnen ook die kinderen die net dat duwtje in de rug nodig hebben hun voordeel doen bij de extra geboden aandacht. Blijvende aandacht voor gezondheid en welzijn van het kind op school is ook van belang. D66 wil dat er vanuit de gemeente regie op deze zorg wordt gevoerd.

Investeren in brede scholen

D66 wil investeren in vroeg- en voorschoolse educatie (VVE). De Brede School vormt daarbij een goed uitgangspunt, omdat hiermee de voorwaarden worden verbeterd om taal- en onderwijsachterstanden – die kunnen leiden tot een inperking van ontwikkelingskansen - te voorkomen of weg te werken. D66 zal hierbij steeds letten op de effectiviteit op de langere termijn. Want alleen programma's met een hoge kwaliteit en een lange duur zullen effect hebben. Onze inzet is om het VVE programma een vervolg te geven na het bereiken van de zesjarige leeftijd.

Een brede school biedt echter veel meer dan VVE. Uiteindelijk staan de ontwikkelings- en onderwijskansen van het kind centraal door hen meer kansen, mogelijkheden en uitdagingen te geven, bijvoorbeeld op cultureel gebied. D66 wil daarom blijvend investeren in de Tilburgse Brede Scholen.

Voor- en naschoolse opvang

D66 is voorstander van goede voor- en naschoolse opvang. Scholen zijn wettelijk verplicht om deze opvang aan te bieden. D66 is van mening dat alle scholen deze opvang aan moeten bieden. Als scholen dit niet aanbieden heeft dit een negatief effect op de mogelijkheden van ouders om zorg voor het gezin te combineren met een baan. De grootste effecten zijn te behalen bij de kinderen uit achterstandsgroepen.

Ook goede en betaalbare kinderopvang is een belangrijke voorwaarde voor ouders om ouderschap te combineren met een baan. D66 wil dat er voldoende goede en betaalbare kinderopvang beschikbaar is.

Anders

Ja

D66

**Met meer dan
30.000 studenten
heeft Tilburg een
enorme potentie
als onderwijsstad**

Focus op kwaliteit en samenwerking

Er zijn tal van instellingen en organisaties die zich inzetten voor de ontwikkeling van kinderen. De gemeente moet hierbij zorgen voor samenwerking en samenhang in beleid in plaats van talrijke losstaande initiatieven. Dit kan bijvoorbeeld door inhoudelijke afstemming in pedagogische visie bij alle organisaties die betrokken zijn bij de brede school. Samenhang in beleid draagt bij aan effectiviteit. D66 wil dan ook resultaat gericht werken aan de kwaliteit van brede scholen. Dit kan door de gewenste doelen te formuleren en de resultaten goed te blijven registreren. Hiermee ontstaat een lerend systeem en kunnen knelpunten eenvoudiger worden gesignaleerd.

52 weken basisonderwijs

D66 zou graag zien, dat er ook in Tilburg basisonderwijs beschikbaar komt dat 52 weken in het jaar een onderwijsprogramma aanbiedt. Dergelijke scholen bestaan al in Zwolle en Zandvoort. Er is dan ook in de korte vakanties en de lange zomervakantie de mogelijkheid om naar school te gaan. Zo'n school biedt de mogelijkheid tot verdieping en verbreding van het onderwijsaanbod, helpt werkende ouders om een baan met zorg te combineren en kan een thuishaven vormen voor kinderen die anders geen andere keuze hebben dan op straat rondhangen. Met name kinderen uit minder kansrijke gezinnen profiteren van een school die het hele jaar door onderwijs biedt, omdat vooral bij deze kinderen een lange zomer zonder onderwijs een negatief effect kan hebben.

Studentenstad

Met meer dan 30.000 studenten heeft Tilburg een enorme potentie als onderwijsstad. Met de Universiteit van Tilburg en twee HBO-instellingen (Fontys Hogescholen en Avans Hogeschool) binnen haar grenzen is Tilburg bij uitstek een stad voor hoger onderwijs: dé studentenstad van Zuid-Nederland. Deze onderwijsinstellingen zijn van grote waarde voor de stad. Ze trekken talentvolle jongeren naar de stad en zorgen bovendien voor veel werkgelegenheid.

De Tilburgse studentenverenigingen, studieverenigingen en sportverenigingen spelen een belangrijke rol in het verstevigen van Tilburg als studentenstad. Ter ondersteuning wordt er binnen de gemeentelijke organisatie een contactpersoon ingesteld, bijvoorbeeld om te helpen grotere evenementen te organiseren.

Het versterken van het profiel van Tilburg als studentenstad door middel van de campagne 'Thuis in Tilburg' dient verder uitgebreid te worden. Door binnen de Spoorzone versneld ruimte te bieden voor het huisvesten van hoger onderwijs en studiefaciliteiten, creëert de stad daar een bruisend hart. Deze studiefaciliteiten kunnen gecombineerd worden met het ondernemershuis.

Speciale aandacht verdienen de HBO opleidingen in Tilburg. Als Tilburg dé onderwijsstad wil zijn moet het meer inzetten op samenwerking van deze HBO instellingen met het primaire en voortgezet onderwijs in de stad.

Meer en betere Studentenhuisvesting

Er is nog steeds een tekort aan studentenhuisvesting. Daarom zijn er meer studentenwoningen nodig. D66 wil dat nieuw aanbod van woningbouwcorporaties aansluit bij de behoeften van studenten. Er moet een goede mix zijn van betaalbaar tot hoogwaardige huisvesting, zoals het recent gerealiseerde wooncomplex Intermezzo. D66 wil onder meer het

Anders

Ja

D66

aantal te realiseren studentenwoningen in de Spoorzone verdubbelen naar minimaal 400 eenheden. Op braakliggende grond kan tijdelijke studentenhuysvesting gerealiseerd worden, ook in het centrum. Daarnaast worden er geen studentenwoningen gesloopt totdat het tekort fors is teruggedrongen. Door te zorgen voor voldoende aanbod aan starterswoningen verbetert de doorstroming binnen de studentenhuysvesting.

Anders

Ja

D66

D66 ziet kansen in economische samenwerking met stedelijke regio's in het buitenland

Ondernemen en werkgelegenheid

Geef ondernemers de ruimte

D66 staat voor een gezond ondernemersklimaat en wil zich sterk maken voor de ondernemer in de stad. Daarbij willen we het ondernemersloket versterken, onnodige regels schrappen of eenvoudiger maken en voldoende vestigingsmogelijkheden bieden voor (nieuwe) bedrijvigheid.

Een belangrijke nieuwe vestigingsplaats voor ondernemers is de Spoorzone. We zetten daarbij specifiek in op vestiging van een Ondernemershuis in de Spoorzone, een huis met kleinschalige kantoorruimte voor (startende) ondernemers en een ontmoetingsplek voor vraag en aanbod.

Daarnaast ziet D66 de noodzaak van een plaats voor de ondersteuning van hoogwaardig onderhoud (het zogenaamde maintenance) in Tilburg. Dit is een kans voor Tilburg: meer werk voor middelbaar- en hooggeschoold personeel.

Nieuwe werkgelegenheid

D66 zet ook in op de vestiging van meer (grote) werkgevers in Tilburg. Dat is goed voor de werkgelegenheid. We willen de logistieke functie van Tilburg uitbouwen, maar ook inzetten op arbeidsplaatsen in de dienstverlenende sector. Zo kunnen onze MBO, HBO en universitaire studenten na hun studie in Tilburg ook als werkende hier aan de slag. De zogenaamde braindrain (het wegvloeien van hooggekwalificeerde arbeidskrachten) wordt daarmee tegengewerkt. Daarbij ziet D66 kansen in economische samenwerking met stedelijke regio's in het buitenland zoals nu al bestaat met Changzhou.

Minder regels voor meer mogelijkheden

Ondernemers hebben ruimte nodig om te ondernemen. De gemeente zorgt ervoor dat de gemeenschappelijke belangen in het oog worden gehouden bij dit ondernemen. Er is ruimte om hier de komende jaren stappen te zetten met het verminderen van de regeldruk. Zo kan bijvoorbeeld in plaats van dit vergunningstelsel een systeem van onderlinge afspraken komen. Kortom minder procedures vooraf, maar wel goede controle achteraf.

Ruimte voor de startende ondernemers

D66 wil dat Tilburg een stad wordt met veel nieuwe innovatieve bedrijvigheid. D66 wil daarom startende ondernemers ondersteunen. Veel startende ondernemers beginnen aan huis. In bestemmingsplannen moet daarom ruimte zijn voor kleinschalige bedrijvigheid aan huis. De aard en omvang van de bedrijven wordt wel beperkt om overlast voor de buurt te voorkomen.

Daarnaast moeten er verspreid over de stad meer kleinschalige hoogwaardige bedrijfsruimten beschikbaar komen, op industrieterreinen maar ook in de Spoorzone voor dienstverlenende bedrijven.

Anders

Ja

D66

Beschikbare kennis bundelen in een ondernemershuis

Samenwerking tussen onderwijs en ondernemers

Samenwerking tussen het onderwijs en ondernemers is belangrijk, zodat opleidingen goed aansluiten op toekomstige banen en er ook voldoende stageplaatsen beschikbaar zijn. Dit is een verantwoordelijkheid van het onderwijs en het bedrijfsleven. De gemeente neemt zo nodig de regierol. Initiatieven zoals 'De Ideale Connectie', een samenwerkingverband van gemeenten, onderwijsinstellingen en bedrijven in Midden-Brabant, zouden wat D66 betreft verbreed en versterkt moeten worden.

Ondernemershuis

D66 wil dat er een ondernemershuis komt waarin bestaande functies, zoals het kennisloket van de universiteit (MKB-loket), de Kamer van Koophandel en het ondernemersloket van de Gemeente, worden gebundeld. We willen de beschikbare kennis bundelen en benaderbaar huisvesten centraal in de stad.

Ondernemers en studenten moeten hun weg kunnen vinden naar dit ondernemershuis. Vraag en aanbod komen hier bij elkaar; Kamer van Koophandel en gemeente kunnen faciliteren.

Het ondernemershuis kan worden gecombineerd met bedrijfsruimte voor startende ondernemers en faciliteiten voor onze studentenpopulatie zoals een ontmoetingsplek, stadsmensa of studieruimte.

Anders

Ja

D66

Duurzaam sociaal beleid

De taart kan pas in stukken gesneden worden nadat hij gemaakt is. D66 wil duurzaam sociaal beleid dat tot doel heeft de welvaart te delen. Maar welvaart kan alleen gedeeld worden wanneer die welvaart eerst verdiend is.

Maximale arbeidsparticipatie is hierbij een vereiste. Hoe meer mensen werken, hoe groter de te verdelen taart is. Mensen die werken kunnen economisch voor zichzelf zorgen en dragen bij aan de voorzieningen voor hen die daartoe (even) niet (meer) in staat zijn.

Duurzaam sociaal beleid is beter organiseren en sturen

Slim organiseren

Duurzaam sociaal beleid betekent dat het sociale domein beter georganiseerd en gestuurd moet worden. Niet sturen op targets, maar sturen op kwaliteit. Anders werkt dit verkokering in de hand. Duidelijke afspraken over verwachtingen zijn prima, maar er moet wel ruimte zijn voor instellingen en professionals om met gezond verstand te opereren. Slim organiseren dus.

De sociale infrastructuur van de stad en de bestuurlijke netwerken zijn gebaat bij een lerende houding. Te vaak wordt de kwaliteit van dienstverlening en processen benadeeld doordat te stug wordt vastgehouden aan vastgeroeste patronen of omdat men op bestuurlijk niveau niet tot elkaar komt. Het bestuurlijk systeem moet dienstbaar zijn aan de uitvoering.

Door ruimte te creëren op het maatschappelijke speelveld kan de kracht van zowel sociale als professionele netwerken beter worden benut. Er moet meer gebruik worden gemaakt van de inspiratie en deskundigheid van professionals voor het vinden van slimme oplossingen die leiden tot een effectievere inzet van middelen. Hiermee kan zowel de kwaliteit van de dienstverlening als de aantrekkelijkheid van het werk worden vergroot. Tegelijk kan hiermee een bijdrage worden geleverd aan de bezuinigingstaakstelling waar we de komende jaren voor staan.

Iedereen doet mee

D66 wil dat er goede voorzieningen zijn voor mensen als het even iets minder goed gaat op de arbeidsmarkt. Ook wie bijvoorbeeld ziek, arbeidsongeschikt of gehandicapt is moet volledig mee kunnen doen. Het beleid moet erop gericht zijn om zoveel mogelijk mensen te laten participeren, ook op de arbeidsmarkt. Werk geeft mensen een inkomen, draagt bij aan de vorming van het sociaal netwerk en verstevigt het gevoel van eigenwaarde.

Een belangrijke voorwaarde voor succesvolle arbeidsparticipatie is een goed opgeleide beroepsbevolking. Jongeren moeten goed onderwijs krijgen dat hen voorbereidt op de toekomst en er dienen goede bijscholingsmogelijkheden te zijn om optimaal in te kunnen spelen op steeds veranderende behoeften en omstandigheden. D66 wil bijvoorbeeld meer inzetten op het opleiden en ontwikkelen in plaats van het vergroten

Anders

Ja

D66

Een “one-size-fits-all” aanpak werkt niet

van het sociale vangnet, zodat ook zij die nu buiten de boot vallen een kans maken om weer deel te nemen.

Op weg naar een nieuwe baan

Een andere belangrijk element is dat mensen zonder baan zo nodig geholpen worden een nieuwe baan te vinden (re-integratie), bijvoorbeeld door omscholing. Het slagen van re-integratiebeleid is afhankelijk van de motivatie van deelnemers. Bij onvoldoende participatie zijn in het uiterste geval sancties op hun plaats, bijvoorbeeld korting op de uitkering.

Re-integratie is maatwerk

D66 is van mening dat re-integratie maatwerk is. Een “one-size-fits-all” aanpak is schadelijk voor het individu, voor een toekomstige werkgever en, in breder perspectief, de samenleving. Opleidingen worden zoveel mogelijk afgestemd op een toekomstige baan, indien mogelijk in samenspraak met de beoogde werkgever.

Goede zorg met menselijke maat

De gemeente heeft de belangrijke taak om te zorgen voor de ouderen, hulpbehoevenden en jeugdigen met problemen, zoals alcohol, drugs of depressies. In het kader van hun welzijn zullen we de nodige maatregelen steunen. D66 zet daarbij in op verhogen klanttevredenheid door op basis van meetbare kwaliteitsnormen de effectiviteit van de zorg te toetsen. De zorg is zoveel mogelijk maatwerk.

Zo wil D66 mensen die zorg nodig hebben (bijvoorbeeld ziekte, handicap en/of ouderdom) de mogelijkheid bieden zo lang mogelijk zelfstandig te wonen bij voorkeur in de vertrouwde woonomgeving. Ook het aanpakken van ziekteverzuim op scholen heeft prioriteit omdat dit een van de eerste signalen kan zijn voor voortijdig schoolverlaten.

Een andere vorm van het weerbaar maken van leerlingen is het voorlichten op alcohol, overgewicht en druggebruik.

De kosten van de uitvoering van de maatschappelijke ondersteuning zullen de komende jaren gaan oplopen. D66 is van mening dat de uitgaven ook in de toekomst financieerbaar moeten blijven. Daarbij is van belang dat de menselijke maat in de zorg moet worden gehandhaafd.

Vrijwilligers en mantelzorgers

Bij de maatschappelijke ondersteuning doet de samenleving een groot beroep op vrijwilligers en mantelzorgers. Als we willen dat er goed gezorgd wordt dan kan niet voorbij gegaan worden aan de betekenis van deze vorm van bevlogen hulpverlening. De overheid moet er alles aan doen dat voldoende mensen zich willen blijven inzetten voor de medemensen. Bijvoorbeeld door instellingen uit te dagen nieuwe vormen van vrijwillige hulpverlening te ontwikkelen en door groepen aan te spreken die nog maar beperkt actief zijn, zoals jongeren. Er moet bij nieuwbouw van (senioren) woningen worden nagedacht over mantelzorg, in de vorm van een extra slaapkamer in de woning of een gemeenschappelijke logeerkamer voor een groep woningen.

Anders

Ja

D66

D66 is van mening dat de bewoners van een wijk zelf het beste weten wat er in hun wijk nog verbeterd kan worden

Veiligheid

D66 vindt dat Tilburg een veilige stad moet zijn. Een stad waarin mensen zich prettig voelen en zich vrij kunnen bewegen. Op dit terrein is nog veel te verbeteren. Aan de ene kant dienen criminaliteit en overlast daarom stevig te worden aangepakt. Aan de andere kant moeten we oog hebben voor de achterliggende problemen. Het gebrek aan goede scholing én een mager perspectief op de arbeidsmarkt zijn belangrijke oorzaken voor de overlast door jongeren in de wijken.

Regie door de gemeente

Op dit moment is Tilburg zoekende in de aanpak van deze overlast en onveiligheid. Initiatieven worden daardoor slechts half ontplooid. De ambitie van D66 is de regie op de aanpak van de veiligheidsproblemen integraal door de gemeente te laten voeren. Politie, justitie, gemeente en hulpverleners moeten daarbij gezamenlijk optrekken. Daarom steunt D66 het Veiligheidshuis dat zich op optimale ketensamenwerking richt.

De integrale en persoonsgerichte benadering binnen het Veiligheidshuis maakt het mogelijk om criminaliteit en overlast effectief en structureel aan te pakken. De samenwerking tussen politie, justitie en gemeente wordt effectiever door nauwe betrokkenheid van hulpverleners, zoals de jeugdzorg, jeugdhulpverlening en verslavingszorg. D66 vindt het van belang dat handhaving en sociaal beleid in balans zijn.

Een veilige en leefbare wijk

Voor D66 is de leefbaarheid en veiligheid van de woonomgeving belangrijk. Goed onderhoud aan de wegen, het groen en andere voorzieningen in de wijk (zoals speeltoestellen, straatmeubilair, verlichting) dragen bij aan een veilige en leefbare wijk. Ook het versterken van de sociale samenhang binnen de buurt is daarbij van belang.

D66 is van mening dat de bewoners van een wijk zelf het beste weten wat er in hun wijk nog verbeterd kan worden. De gemeente moet daarbij - meer dan nu het geval is - een partner zijn om de problemen aan te pakken.

D66 vindt dat er een betere regie moet komen op alle inspanningen in de wijken. Door een wijkregisseur aan te stellen kan in de wijk het verschil worden gemaakt. Deze wijkregisseur reageert op problemen maar bouwt ook op. Handhaving en opbouw in balans.

Daarom wil D66, dat er wijkregisseurs komen in alle Tilburgse wijken. D66 kiest echter niet voor de 'bijbehorende' spierballentaal en de focus op straffen en handhaven. Dus geen extra 'politiemacht'. Vaak is het veel effectiever om in de preventieve sfeer problemen bij de wortel aan te pakken, bijvoorbeeld door tijdige signalering en aanpak van probleem- en risicojeugd middels laagdrempelige voorzieningen. Dit doet de wijkregisseur samen met de bewoners. De wijkregisseur wordt een verlengstuk van de reeds bestaande wijkwethouder, omdat deze laatste niet iedere dag voor en tussen de bewoners klaar kan staan. De wijkregisseur heeft doorzettingsmacht, zodat deze snel maatregelen kan nemen als zich problemen in de wijk voordoen. Het doel van het inschakelen van de wijkregisseurs, is de leefbaarheid en de veiligheid in de

Anders

Ja

D66

D66 steunt een stevige aanpak van gewelddelicten

Tilburgse wijken substantieel te verbeteren, in het bijzonder de meest kwetsbare wijken.

Duidelijk zijn bij gewelddelicten

D66 steunt een stevige aanpak van gewelddelicten. Als het gaat om geweld in het uitgaansleven maar ook in gevallen van geweld binnen de huiselijke omgeving. Het huidige experiment met het 'weekendje weg' (het direct en voor korte duur opsluiten van verdachten bij grove overtredingen in het uitgaansgebied) wordt vanuit deze gedachte gesteund. Wel moet er aandacht blijven voor de (strafrechtelijke) grond waarop mensen de vrijheid wordt ontnomen en dient er een grondige evaluatie van de huidige aanpak plaats te vinden.

Mensen die structurele overlast veroorzaken in hun woonomgeving, kunnen uit huis geplaatst worden. Zij kunnen tijdelijk gehuisvest worden in een speciaal woonproject. Bijvoorbeeld Skaeve Huse, een woonvorm voor mensen die onaangepast gedrag vertonen en die niet in staat zijn zich aan te passen aan de gebruikelijke normen. De buurt wordt dan ontlast en met de betrokken bewoner(s) kunnen afspraken gemaakt worden voor de toekomst.

Privacy respecteren

D66 is van mening, dat cameratoezicht en andere maatregelen met een privacyrisico met grote terughoudendheid en na een zorgvuldige afweging van belangen ingezet mogen worden. Wanneer deze maatregelen ingezet worden, moeten ze periodiek geëvalueerd worden op hun effectiviteit en de wijze waarop met gevoelige gegevens wordt omgegaan. Uit onderzoek van de Universiteit van Tilburg blijkt dat de vingerscan bij de Tilburgse zwembaden een voorbeeld is van een ineffektieve en onnodige maatregel. De vingerscan moet daarom worden afgeschaft.

Anders

Ja

D66

Betere afvalscheiding en beperking bij de bron

Milieu & duurzaamheid

Anders omgaan met afval

Het principe is dat de vervuiler betaalt, ook voor afvalstoffen. Toch is D66 geen voorstander van het beprijsen van het gewicht of volume van de hoeveelheid huisafval die de burger aanbiedt. Want dat kan leiden tot ongewenste effecten als afvaltoerisme (afval bij een ander in de container deponeren) of het zelf dumpen van afval op plekken die daar niet voor bestemd zijn.

D66 ziet meer in het verbeteren van de mogelijkheden om afval gescheiden in te zamelen én het beperken van afval bij de bron. D66 wil daarom statiegeld op afval heffen en wil het produceren van overbodig verpakkingsmateriaal tegen gaan. D66 pleit hier ook voor op landelijk niveau. Plaatselijk zou een stap in de goede richting gezet kunnen worden door een convenant aan te gaan met de middenstand over het aanbieden van producten met minder belastende verpakking.

Tilburg heeft een goed werkend en goedkoop systeem voor het gescheiden aanbieden van grotere hoeveelheden afval bij de milieustraten. Dit moet zo blijven. Het scheiden van het reguliere afval moet eenvoudiger. De vuilophaaldienst van het BAT (Brabants Afval Team) zou naast het groene afval, papier en restafval ook plastic afval in moeten zamelen. Dit is kostendekkend te realiseren indien ruim 20% van de huishoudens participeert. D66 wil in die wijken beginnen waar dit haalbaar is.

Er is ruimte voor verbetering van de dienstverlening van het BAT aan appartementencomplexen. D66 wil in een proef bewonersverenigingen van grote appartementencomplexen toestaan zelf een contract af te sluiten met een alternatieve afvalverwerker.

Schonere lucht

De luchtvervuiling, zowel CO₂-uitstoot als fijnstof, dient te worden teruggedrongen. D66 ziet hiertoe mogelijkheden door (zwaar- en personen)verkeer naar de tangenten te geleiden in plaats van het centrum. Ook moet het gebruik van elektrische auto's gestimuleerd worden. Wij zijn voorstander van het uitbreiden van de milieuzone voor vrachtwagens. Voor vervoer binnen de stad wordt nadrukkelijker ingezet op de fiets en het openbaar vervoer.

De proef met gereduceerde snelheden op de A58 bij smog wordt met belangstelling gevolgd. Wij zijn voor permanente invoering indien uit de onderzoeksresultaten blijkt dat dit leidt tot een significante reductie in de luchtvervuiling.

Voor het beperken van de luchtvervuiling in het centrum zou er ook voor het spoor een 'milieuzone' moeten gaan gelden. Dieseltreinen zouden vervangen moeten worden door elektrische treinen. Tilburg moet daarom aandringen bij het Rijk en ProRail (railinfrabeheerder) op een systematiek voor het beprijsen, waarbij elektrische treinen op de Brabantroute worden

Anders

Ja

D66

D66 wil dat er een stads- distributiecentrum wordt opgezet aan de rand van de stad

bevoordeeld boven treinen met sterk vervuilende dieselmotoren. Zo'n prijsverschil zou er ook moeten komen voor treinen die gevaarlijke stoffen vervoeren.

Stadsdistributiecentrum

D66 wil dat er een stadsdistributiecentrum wordt opgezet aan de rand van de stad, waar goederen van zware vrachtwagens over geladen worden op kleine vrachtwagens (met gas- of elektrische aandrijving). In steden, zoals Nijmegen, wordt dit al succesvol toegepast. Zo kan de levering aan adressen binnen de milieuzone een stuk milieuvriendelijker. Voor kleine leveringen zou men zelfs kunnen denken aan de (bak-)fiets.

Duurzaam bouwen

D66 vindt dat er duurzamer gebouwd moet worden. Dit geldt bijvoorbeeld voor het materiaal dat bij de bouw wordt gebruikt. Bouw materiaal dient duurzaam te worden geproduceerd waarbij ook gekeken wordt naar de uiteindelijke recyclingeigenschappen. Ook dient er steeds oog te zijn voor de energiehuishouding van de gebouwen. Wij denken echter dat het opleggen van allerlei regels en bouwvoorschriften hierbij niet voldoende werkt. De handhaving zelf wordt dan het probleem en leidt tot veel bureaucratie. Bovendien stimuleert het niet om duurzamer te bouwen dan de norm. D66 wil dat het gebruik van duurzame materialen en het realiseren van een energiezuinig gebouw beloond wordt. Bijvoorbeeld door bij de selectie van een (project)ontwikkelaar de duurzaamheid van de plannen zwaar mee te wegen.

Er is grote milieuwinst te behalen door bestaande woningen energiezuiniger te maken, bijvoorbeeld door woningen beter te isoleren of door hoogrendementsketels te plaatsen. D66 wil dat het investeren in dergelijke maatregelen gestimuleerd wordt door samen met marktpartijen aan huiseigenaren een maatwerkadvies te geven en te adviseren over subsidiemogelijkheden.

Natuur in de stad

D66 vindt het belangrijk dat er voldoende groen in de stad is. Ook in de dichter bebouwde omgeving dient ruimte te zijn voor plant en dier. Dit is niet alleen goed voor de natuur, maar ook voor de aantrekkelijkheid van de stad. Daarom ziet D66 graag meer kleine plantsoenen en geveltuinten. Dit geeft niet alleen stadsvogels meer kansen maar maakt de omgeving ook beter en aangenamer voor de mens. Daar waar grote groepen vogels (ganzen en duiven) overlast veroorzaken dient dit op een diervriendelijke manier aangepakt te worden.

In het kader van het dierenwelzijn verdient de dierenambulance en het dierenasiel steun van de gemeente.

D66 is een voorstander van ecologisch bermbeheer en wil onkruidbestrijding zonder het gebruik van gif. Nieuwe manieren van beheer van bermen en bestrijding van onkruid kunnen de natuurlijke balans hier mogelijk maken.

Anders

Ja

D66

D66 zet in op een verdere verbetering van de binnenstad

Ruimtelijke Ontwikkeling

Tilburg is een dynamische stad, voortdurend in ontwikkeling. Veel van de historie, tastbaar in oude gebouwen, is in de afgelopen decennia vervangen door nieuwbouw. In sommige gevallen leverde dit een toevoeging aan de stad op, maar het resultaat was soms ook minder geslaagd. Alles bij elkaar heeft dit geresulteerd in een stad waar ruimte is voor bijzondere projecten, maar waar ook oog moet blijven voor de resterende oude bebouwing en de woonwensen van de inwoners.

Levendige binnenstad

Er moet op volle kracht gewerkt worden aan een levendige en prettige binnenstad. In het debat over de mogelijke vestiging van een Mall werd duidelijk dat zowel voor- als tegenstanders van mening zijn dat verbetering van de binnenstad nodig is. D66 zet in op het vergroten van het winkelgebied. Dit doen we door actief in te zetten op onder andere het Dwaalgebied (Binnenstad West), doortrekking van winkelgebied Pieter Vreedeplein naar de Spoorlaan en verbetering van het Koningsplein. Samen met de winkeliers en horeca moet de gemeente zorgen voor een aantrekkelijke binnenstad door toevoeging van groen en meer levendigheid.

Verder wil D66 werk maken van wonen boven winkels. Woonfuncties op de verdiepingen combineren met winkels op de begane grond, is een manier om de levendigheid en de sociale veiligheid van de binnenstad - ook buiten de openingstijden - te vergroten. Hier kan specifiek aandacht worden gegeven aan studenten- en starterswoningen.

In de binnenstad zijn nog veel historische panden te vinden. D66 is blij dat het Rijk in 2010 de oude delen van de binnenstad als beschermd stadsgezicht wil aanwijzen. D66 is daar een voorstander van, omdat we daarmee het oude stadskarakter kunnen beschermen tegen beschadiging door onnodige sloop en onbeperkte nieuwbouw. Sloop van historische panden is niet aan de orde, tenzij na zorgvuldige belangenafweging geen andere conclusie mogelijk is.

Ambitie in de stad

De stad Tilburg ondergaat de komende jaren op een aantal markante locaties een flinke metamorfose. De Spoorzone, het Veemarktkwartier, de Piushaven, en Stappegoor worden allemaal aangepakt. Kwaliteit moet in deze gebieden voorgaan op kwantiteit.

Spoorzone

De ontwikkeling van de Spoorzone is het belangrijkste project voor onze stad in de aankomende jaren. De Spoorzone moet iets toevoegen aan de stad, een bundeling van ambitie zijn, maar geen 'vergaarbak' worden van zaken die elders in de stad geen plek konden krijgen. Het is een gebied

Anders

Ja

D66

D66 wil in de Spoorzone het aanbod van werkgelegenheid voor hoger opgeleiden verbeteren

Ontwikkeling van de Spoorzone mag niet ten koste gaan van Theresia

waar de focus ligt op ondernemen, onderwijs, wonen en cultuur. D66 ondersteunt de ontwikkeling van de Spoorzone, maar wil daarbij een aantal accenten leggen.

D66 wil in de Spoorzone het aanbod van werkgelegenheid voor hoger opgeleiden verbeteren, door mogelijkheden voor (grote) kantoren. We zetten daarnaast in op vestiging van een Ondernemershuis met daarin kleinschalige kantoren voor (startende) ondernemers. Daarnaast is er in Tilburg behoefte aan een congres- en evenementenlocatie, die prima gecombineerd kan worden met de voorzieningen van de onderwijsinstellingen. D66 vindt verplaatsing van het stadhuis naar de Spoorzone overbodig.

D66 zet in op vestiging van onderwijsinstellingen in de Spoorzone, zodat de band tussen onderwijs en stad wordt versterkt. Daarnaast dienen voldoende studentenwoningen in de Spoorzone gebouwd te worden.

D66 wil een levendige Spoorzone. Daarom pleiten wij voor meerdere doorgangen onder het spoor, waaronder een openbaar toegankelijke tunnel onder het station, om zo de binnenstad met de Spoorzone te kunnen verbinden: de kans om de tweedeling van de stad op te heffen. Verder zetten wij in op vestiging van publieksfuncties (zoals horeca en winkels) in de onderste lagen (plint) van gebouwen en voldoende woningen om te zorgen voor een levendige Spoorzone. De inrichting van de openbare ruimte en de architectuur van de gebouwen dient van kwalitatief hoog en onderscheidend niveau te zijn. De Spoorzone moet een parkachtige, autoluwe, uitstraling krijgen.

In de Spoorzone moet ook ruimte zijn voor cultuur. De monumentale gebouwen lenen zich bij uitstek voor ateliers, kleine podia en culturele bedrijvigheid, voor zover die geen ruimte kunnen vinden in het Veemarktkwartier. D66 steunt de ambitie voor een Tilburg Dome (een groot sport- en concertcomplex), mits de financiering door de ontwikkelende partijen worden gedekt.

D66 is van mening dat ontwikkeling van de Spoorzone niet ten koste mag gaan van de wijk Theresia, deze wijk moet juist profiteren van de ontwikkelingen. Er mag geen (parkeer)overlast in deze wijk ontstaan, binnen de Spoorzone dient het parkeren ondergronds te worden gerealiseerd. Er moet een zorgvuldige overgang zijn van nieuwe naar bestaande bebouwing, dus geen abrupte overgangen van de wijk naar de nieuwe Spoorzone.

D66 is zich bewust van de grote ambitie die zij in dit gebied neer legt. De fysieke ruimte van de Spoorzone – gerekend van de Ringbaan West tot aan de Besterdring – is voldoende om alle ambities een plaats te geven, zeker omdat hoogbouw gepland is. De haalbaarheid moet worden verzekerd door samenwerking met marktpartijen. De gemeente zal geen risico's moeten nemen in projecten die de markt zelf op kan pakken. Voor die projecten heeft de gemeente de regiefunctie om de kwaliteit te waarborgen en om partijen aan elkaar te koppelen.

Piushaven

De ontwikkeling van de nieuwe Piushaven komt gefaseerd tot stand en heeft een lange doorlooptijd. Dit mag er echter niet toe leiden dat er een onsamenvattend gebied wordt ontwikkeld. Er moet een sterke regie worden gevoerd op basis van de huidige Stedenbouwkundige visie. De

Anders

Ja

D66

De dorpen Berkel-Enschot en Udenhout maken een onlosmakelijk deel uit van de gemeente Tilburg

gemeente heeft weinig eigendommen, maar moet zorg dragen voor snelheid in het project. Na plannen maken is uitvoering nu geboden. Deze snelheid mag niet ten koste gaan van de betrokkenheid van de verschillende belangengroepen. Deze moeten serieus betrokken worden. D66 wil mogelijkheden voor horeca in de onderste lagen (plint) van nieuwe gebouwen en op het water.

Stappegoor

D66 is van mening, dat dit project op korte termijn vlot getrokken moet worden. Door het steeds wijzigen van de plannen voor dit gebied komt de ontwikkeling van het totale gebied in gevaar. Het gebied moet een mix gaan vormen van sport, onderwijs en ontspanning. Een aantal delen van het gebied zijn reeds ontwikkeld. Nu moet op korte termijn ook duidelijk worden wat de mogelijkheden voor Willem II, tennis en het beachvolleybal zijn.

Veemarktkwartier

D66 steunt de ontwikkeling van het Veemarktkwartier voor bedrijvigheid in de creatieve en culturele sector. Er is ruimte voor zowel makers als bezoekers, wat interessante kruisbestuivingen oplevert. In het Veemarktkwartier kan creativiteit omgezet worden in werkgelegenheid. Ook de mogelijkheden van een budgethotel moeten hier serieus onderzocht worden. Ontwikkeling moet echter wel binnen strikte financiële voorwaarden.

Dorpen moeten dorpen blijven

De dorpen Berkel-Enschot en Udenhout maken een onlosmakelijk deel uit van de gemeente Tilburg. Deze dorpen hebben elk hun eigen uitdagingen. De dorpen dienen als zodanig herkenbaar te blijven. De dorpen zijn immers meer dan stadswijken. De groene buffers tussen de dorpen onderling en ten opzichte van de stad worden behouden, zodat de dorpen niet aan elkaar of aan de stad vastgroeien. Er zal ook de komende jaren vraag blijven naar groene woonmilieus, daarin kunnen de dorpen goed voorzien.

Berkel-Enschot

Berkel-Enschot zal de komende jaren veranderen door uitbreiding met de Overhoeken. De plannen moeten een dorps karakter hebben. Dus geen stedelijke dichtheden om de opbrengstpotentie te verhogen. De Overhoeken moeten ruimte bieden aan inwoners die grondgebonden woningen met een tuin zoeken. Ook moeten de wijken een diverse samenstelling krijgen, zodat ook starters en senioren uit Berkel-Enschot daar terecht kunnen. Rondom het nieuwe winkelcentrum kan sprake zijn van hogere dichtheid, gecombineerd met gestapelde bouw tot een hoogte van 15 meter.

D66 vindt dat op korte termijn NS-station Berkel-Enschot moet worden gerealiseerd. De nieuwe woonwijken moeten op deze wijze direct aangesloten worden op het landelijke netwerk van het openbaar vervoer. Zolang de NS hierin niet voorziet, komt er een snelle busverbinding met Tilburg CS.

Udenhout

Udenhout neemt een volwaardige plaats binnen de gemeente Tilburg in. Voor Udenhout wil D66 inzetten op het behoud van de dorpse schaal.

Anders

Ja

D66

**D66 vraagt nu
reeds aandacht
voor de oudste
delen van de
Reeshof**

Udenhout moet als afzonderlijk dorp gekoesterd worden en dient ook uitbreidingsmogelijkheden te hebben. De woningmarkt van Udenhout kenmerkt zich door hoge huizenprijzen, vooral voor starters is het betreden van de woningmarkt lastig, D66 wil hiervoor ruimte maken in woningbouwplannen. Ook voor senioren dienen voldoende voorzieningen en geschikte woningen in het dorp aanwezig te blijven.

Volkshuisvesting

Aandacht voor kleinere huishoudens

Het aantal Tilburgers dat een 1-persoonshuishouden vormt neemt al jaren toe, niet alleen door vergrijzing, maar ook door individualisering. Deze groep is divers qua leeftijd en inkomen en beweegt zich door de hele woningmarkt. Er zal onderzoek gedaan moeten worden naar de specifieke wensen van deze groter wordende groep, zodat er een passend woningaanbod voor komt.

We moeten voorbereid zijn op de vergrijzing door nieuwbouwprojecten levensloopbestendig te bouwen: ze moeten voor iedere levensfase aanpasbaar zijn, waardoor ze voor jong en oud te bewonen zijn en ouderen langer de mogelijkheid houden om zelfstandig te wonen. Vooral aanbod in appartementen en (kleine of semi-) bungalows is daarvoor geschikt.

Particulier opdrachtgeverschap

D66 is er voorstander van dat er veel mogelijkheden komen voor particulier opdrachtgeverschap en stelt zich daarbij tot doel om ten minste één derde van de woningbouwproductie in deze vorm te realiseren. Dit kan in de vorm van vrije bouwkavels in uitbreidingsgebieden als de Overhoeken, maar moet ook vorm krijgen in de bestaande stad. Het project op de hoek Langestraat/Tuinstraat is een prachtig voorbeeld van hoe deze soort bouw vorm kan krijgen. Dit soort (collectief) particulier opdrachtgeverschap moet ook bij herstructurering binnen de bestaande stad ruimte krijgen. Corporaties kunnen hier partner in zijn. Daarnaast zouden initiatieven voor collectief particulier opdrachtgeverschap voor bijvoorbeeld starters in de dorpen gestimuleerd moeten worden.

Studentenhuisvesting

Tilburg heeft veel onderwijsinstellingen binnen haar stadsgrenzen. Daarbij hoort dat er voldoende ruimte is voor huisvesting van studenten uit binnen- en buitenland. Er is nog steeds een tekort aan studentenhuisvesting en D66 vindt dat dit op korte termijn moet worden opgelost. Dit kan bijvoorbeeld door “wonen boven winkels”, het verleiden van particulieren tot verhuur van studentenkamers en nieuwbouw. D66 wil dat nieuw aanbod van woningbouwcorporaties aansluit bij de behoeften van studenten. Er moet een goede mix zijn van betaalbaar tot hoogwaardige huisvesting, zoals het recent gerealiseerde wooncomplex Intermezzo.

D66 schaft het in 2009 ingevoerde vergunningenstelsel voor de realisatie van studentenkamers af. Dit stimuleert het particulier kameraanbod.

Herstructurering

Met de woningcorporaties zet Tilburg het beleid door om de oude delen van de stad aantrekkelijk te maken via sloop, renovatie en nieuwbouw. Het uitgangspunt is daarbij dat de bewoners de mogelijkheid hebben om na afronding van zo'n project terug te komen wonen in hun oude wijk.

Anders

Ja

D66

Bij nieuwbouw - projecten moet voldoende aandacht zijn voor de openbare ruimte

D66 vraagt nu reeds aandacht voor de oudste delen van de Reeshof. Daar moet nu reeds aandacht voor komen, om te voorkomen dat op een later tijdstip grootschalige herstructurering nodig is. Uitgangspunt van Tilburgse woonwijken moet een divers woningaanbod zijn. Daar waar dat niet aanwezig is, moet daarop ingezet worden, zo mogelijk voordat grote herstructurering onvermijdelijk is.

Accenten leggen in stad en dorpen

Een groene omgeving

Hoewel vaak anders ervaren, is Tilburg best een groene stad. Echter, het groen is vooral geconcentreerd in een aantal grote parken en bossen (zoals het Leypark, Wilhelminapark en de Oude Warande) en in het buitengebied tussen de stad en de dorpen. Vooral de binnenstad en de oude wijken hebben bijzondere aandacht, daar is al te veel waardevol groen verdwenen. D66 wil het groen in en om de bestaande stad versterken. Dit wil ze bereiken door sterker in te zetten op behoud van monumentaal groen en het stimuleren van groen en water in de wijk door projecten zoals de geveltuinen in de binnenstad.

Bij nieuwbouwprojecten moet voldoende aandacht zijn voor de openbare ruimte. Grotere projecten in het bestaande stedelijke gebied moeten worden aangegrepen de groene buitenruimte te versterken.

D66 stelt, dat het behoud en de ontwikkeling van natuurgebieden hoge prioriteit moeten krijgen. Zoals in Moerenburg, een natuur- en landschapsgebied grenzend aan de oostelijke stadsrand en Plan Lobelia (bos en landbouwgronden die worden omgevormd tot een heidelandschap met diverse vennen, gelegen tussen Huis ter Heide en de noordrand van Tilburg). Waar mogelijk gebeurt dit in combinatie met het versterken van de recreatieve waarde.

Zowel de tot Tilburg behorende dorpen Berkel-Enschot en Udenhout als de naast de Reeshof liggende dorpen Hulten en Rijen moeten als losse dorpen herkenbaar blijven. Dit wordt gegarandeerd door robuuste groene buffers, die tevens een recreatieve functie kunnen hebben. Deze gebieden zorgen voor een landschappelijke overgang tussen stad en dorp.

Aandacht voor de oude linten

D66 constateert, dat het karakter van de oude linten (straten die de oude herdgangen aan elkaar verbinden) langzaam aan het verdwijnen is door gezichtsbepalende maar storende nieuwbouw. De linten herbergen van oudsher een diversiteit aan functies. Wonen, werken, winkelen, het was steeds gemengd aanwezig. De winkelfunctie van de linten is langzaam aan het verdwijnen en de woonfunctie wordt meer en meer gevat in onaantrekkelijke nieuwbouw. D66 zet in op het behoud van de diversiteit langs de linten en vindt dat nieuwbouw qua architectuur passend moet zijn bij de bestaande bebouwing. D66 ziet hier een uitdaging voor de architecten om nieuwbouw op een goede manier in te passen, zonder het karakter van de linten aan te tasten.

Bouwen binnen de bestaande stadsgrenzen

Binnen de bestaande stad zijn nog diverse locaties te vinden waar gebouwd kan worden, voor zowel wonen als werken. Denk aan locaties als de Spoorzone, het Piushavengebied, maar ook kleinere locaties als het voormalige overdekte zwembad aan de Ringbaan West (het zwembad

Anders

Ja

D66

Hoogbouw als icoon, maar niet overal

werd gesloten in 1995, momenteel ligt het perceel braak). D66 is van mening, dat de gemeente met projectontwikkelaars en woningcorporaties deze binnenstedelijke locaties tot ontwikkeling moet brengen, waarbij het behoud van voldoende publieke ruimte in de stad voorop moet staan. Uitbreiding van de bestaande stadsgrenzen is pas als laatste optie aan de orde.

De binnenstedelijke locaties worden bij voorkeur niet allemaal ingevuld met appartementen. D66 ziet in andere steden initiatieven waar binnenstedelijk en met een hoge dichtheid wordt gebouwd, maar waar toch sprake is van grondgebonden woningen met een tuin. Dit is met afstand het meest populaire woningtype van Nederland.

Hoogbouw

D66 is een voorstander van hoogbouw in Tilburg. Hoogbouw fungeert als icoon voor de stad, en markeert daarmee belangrijke knooppunten. Voorbeelden zijn Westpoint, de Stadsheer, de Interpolistoren, het Cenakel en Entrada.

Daarnaast ziet D66 een noodzaak om met hoogbouw in ruimte te voorzien voor wonen en werken met behoud van ruimte voor groen op straatniveau. De stad kan daarvoor niet onbeperkt worden uitgebreid.

Hoogbouw (>15 meter) moet beperkt blijven tot de zone die loopt van de Spoorzone tot aan de Universiteit, het stadscentrum, de kantorenlocaties Kempenbaan en 't Laar. Mits passend ten opzichte van omliggende bebouwing kan ook aan de Ringbanen sprake zijn van hoogbouw. Daarbij dient een goede overgang te zijn naar de achterliggende wijken. Er is geen plaats voor hoogbouw in de oude wijken of de dorpen.

Duurzaamheid

Tilburg heeft reeds veel bereikt op het gebied van duurzaamheid, maar er is voldoende ruimte voor verbetering. D66 zal bij de selectie van projectontwikkelaars duurzaamheid steeds als selectiecriteria hanteren. Ruimtelijke projecten lenen zich bij uitstek voor het duurzamer maken van de stad. Daarbij kan gedacht worden aan zonne-energie en koude/warmteopslag.

Bedrijfslocaties

Oude bedrijventerreinen nieuw leven inblazen

De noodzaak om bedrijfsgrond te kunnen ontwikkelen blijft aanwezig. Tilburg staat bekend om haar industriële en dienstverlenende bedrijvigheid. D66 is van mening dat wij terughoudend moeten zijn met het ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen buiten de bestaande stad. Er is op bestaande bedrijventerreinen nog voldoende te revitaliseren.

D66 wil zich inzetten om de leegstaande bestaande panden te herontwikkelen, zodat minder nieuw bedrijventerrein nodig is. Hiervoor zal regie en mogelijk financiële steun vanuit de gemeente noodzakelijk zijn. Deze locaties lenen zich bij uitstek voor het vestigen van bedrijfsverzamelgebouwen die aan (startende) ondernemers ruimte kunnen bieden. Eventuele (beperkte) uitbreiding van bedrijventerreinen moet gebaseerd zijn op een concrete vraag die niet op bestaand terreinen opgevangen kan worden.

Anders

Ja

D66

Ontwikkeling van Wijkevoort in combinatie met natuur

Daarnaast wordt ingezet op het verbeteren van het uiterlijk van bedrijventerreinen door het aanbrengen van meer groen, betere verlichting en eisen te stellen aan uiterlijk en omgeving van bedrijfspanden.

Wijkevoort

D66 besteedt specifiek aandacht aan de beoogde ontwikkeling van bedrijventerrein Wijkevoort (gelegen tegen de gemeentegrens van Gilze en Rijen). Wij zijn van mening dat Wijkevoort uitsluitend ontwikkeld dient te worden ten behoeve van de maintenance-industrie (hoogwaardig onderhoud). Bij deze ontwikkeling is clustering het kernwoord. Er wordt door clustering van deze bedrijven - gecombineerd met een rol voor het onderwijs - een duidelijke meerwaarde gecreëerd. Ook de ligging bij luchtmachtbasis Gilze-Rijen speelt een rol. Wanneer sprake is van reguliere bedrijven, dan zijn wij van mening dat dit terrein niet ontwikkeld zou moeten worden. In dat geval dient eerst ingezet te worden op revitalisering en het benutten van bestaande terreinen.

Ontwikkeling van Wijkevoort moet gepaard gaan met vermenging van het bedrijventerrein met natuur en natuurontwikkeling, waardoor de aantasting van de natuur op deze locatie wordt gecompenseerd en de ecologische verbindingzones in tact blijven.

Kempenbaan

Naast bedrijventerreinen voor industrie is ook behoefte aan hoogwaardige kantoorlocaties, waaraan in Tilburg een tekort is. Enerzijds ontwikkelt Tilburg de Spoorzone, geschikt voor kantoren waarbij de bereikbaarheid per openbaar vervoer onderscheidend is. Anderzijds moet de locatie Kempenbaan bedrijven trekken vanwege de strategische ligging aan de A58. Ontwikkeling van deze locatie is inmiddels gestart. Naast een groot aantal vierkante meters kantoorruimte zorgt dit project voor de lang gewenste duidelijke stadsentree aan de zuidoostzijde van de stad.

Anders

Ja

D66

**Mensen de
mogelijkheid
geven de trein 7
dagen per week,
24 uur per dag te
kunnen nemen**

Verkeer en Vervoer

D66 zet stevig in op het stimuleren en verbeteren van het openbaar vervoer en het gebruik van de fiets. Het OV moet schoon, comfortabel, snel en zeer frequent rijden. Een OV dat écht voor de mensen en de stad werkt. Daarnaast blijven wij inzetten op duurzaamheid en vergroening van het goederenvervoer, zodat de stad schoner wordt en goed bereikbaar blijft. Een goede bereikbaarheid is van belang voor de economische kracht van Tilburg.

Trein

D66 wil dat mensen de trein 7 dagen per week, 24 uur per dag kunnen nemen én dat het voor alle mensen toegankelijk is.

Daarom dient de frequentie van de treinen die rijden van en naar Station Reeshof en Station West te verbeteren: in de spits tenminste 4 treinen per uur. In Berkel-Enschot / Udenhout moet op korte termijn een treinstation komen, nog voordat de nieuwbouw in de Overhoeken gerealiseerd wordt. De Tilburgse stations moeten ook beter toegankelijk zijn voor minder validen.

Op iets langere termijn zien wij meer en snellere treinen tussen de Brabantse steden (BrabantStad) en een goede aansluiting op de HSL (Hoge Snelheids Lijn) naar Antwerpen en Brussel via Breda. D66 zet in op een mogelijke HSL-verbinding naar Aken via Eindhoven.

Om ruimte te maken voor extra reizigerstreinen dient het gebruik van de Brabantroute door goederentreinen ontmoedigd te worden. D66 vindt het belangrijk dat goederenvervoer per spoor gestimuleerd wordt. Dat kan via de Betuwelijn. Ook de IJzeren Rijn dient een serieus alternatief te zijn om de Brabantroute te ontlasten. Er moet een einde komen aan transporten van gevaarlijke stoffen via de Brabantroute. Hiervoor is tenslotte de Betuwelijn aangelegd.

Bus

D66 wil het busvervoer stimuleren, met de stations en het centrum als belangrijke knooppunten. Concentraties van onderwijsinstellingen en bedrijven moeten goed bereikbaar zijn. Om het busvervoer een echt alternatief voor de Tilburger te maken, dient de bus te rijden met hogere frequentie, op een metro-achtige wijze, zodat ook de aansluiting voor forenzen op de treinen beter is. In de Reeshof en Udenhout is de afstand tussen woning en de dichtstbijzijnde bushalte soms te groot. Er dient daar opnieuw gekeken te worden naar de busroutes en de afstanden tussen de haltes.

Ook de busverbindingen tussen dorp en stad blijven van groot belang voor de ontsluiting van de gehele regio.

Om de bus een nog milieuvriendelijker alternatief te maken dienen alle stads- en streekbussen op aardgas te rijden. Op langere termijn zouden de bussen vervolgens elektrisch kunnen worden voortgedreven, zodat de schadelijke uitstoot drastisch wordt beperkt.

De nachtbussen in het weekend moeten behouden blijven en betaalbaar zijn voor jongeren.

Gebruik van de fiets moet aantrekkelijker worden

Fiets

Aan de fiets als vervoermiddel op de korte afstanden in de stad is de laatste jaren te weinig aandacht besteed. De 'rode' loper voor fietsen - iets waar Tilburg wijd en zijd positief om bekend stond – is in de binnenstad vervangen door gele stenen en marmer voor voetgangers en autoverkeer. De aantrekkelijkheid van vervoer per fiets moet een nieuwe impuls krijgen. Wij denken aan:

- 1) realisatie van gratis bewaakte stallingen bij alle stations en winkelcentra,
- 2) beter onderhoud van bestaande fietspaden en -routes,
- 3) de rode loper terug als duidelijk herkenbaar fietslint door de stad,
- 4) meer fietsbeugels in de centra, voor het veilig stallen van je fiets.
- 5) oplaadpunten voor fietsen met een elektrische hulpmotor in alle gemeentelijke fietsenstallingen.

Auto

Het gebruik van elektrische auto's moet worden gestimuleerd door de aanleg van oplaadvoorzieningen. Voor een grotere verkeersveiligheid dienen spoorwegovergangen zoveel mogelijk vervangen te worden door ongelijkvloerse kruisingen. Dit is mede noodzakelijk vanwege de toename van het treinverkeer.

De autowegen N65 (Tilburg – Den Bosch) en N261 (Tilburg – Waalwijk) moeten worden omgebouwd tot autosnelwegen met ongelijkvloerse kruisingen. Dit is zowel noodzakelijk voor een betere doorstroming (die leidt tot minder uistoot) als voor een verbetering van de verkeersveiligheid op deze wegen. Voor het verbeteren van de verkeersveiligheid moet ook het Noordoost-tangent geheel 4-baans worden. De Noordwest-tangent moet versneld worden afgemaakt voor een betere ontsluiting van de stadsdelen Vossenbergh (industrie) en Reeshof (wonen). Dit zal leiden tot ontlasting van het centrum en een betere luchtkwaliteit.

Veel mensen hebben een druk leven en doen daarom alle boodschappen voor de hele week in één keer. Dit is bijna alleen mogelijk indien een auto gebruikt wordt. Omdat wij de wijkwinkelcentra van groot belang vinden voor de leefbaarheid van de Tilburgse wijken, dient het parkeren bij de wijkwinkelcentra gratis te blijven.

Water

D66 steunt het verbreden van het Wilhelminakanaal, om zo industrieterrein Loven voor grotere schepen bereikbaar te maken. Meer goederenvervoer over water is een goede zaak, want dit is beter voor het milieu dan vervoer over de weg. Ook draagt het bij tot het verminderen van files op de autowegen. Voor fietsers is het belangrijk dat bij verbreding van het Wilhelminakanaal alle ophaalbruggen gehandhaafd blijven.

De Piushaven moet gedurende een groter deel van de dag bereikt kunnen worden. Zo wordt de pleziervaart gestimuleerd.

Anders

Ja

D66

D66 vindt een breed aanbod aan verenigingssport in de wijken van groot belang

Sport

Een actief sportende stad is een gezonde stad. Sportverenigingen binden mensen en versterken daarmee de Tilburgse samenleving. In het faciliteren van sportverenigingen en sporters heeft de gemeente een belangrijke taak.

Naaste breedtesport en amateursport is ook topsport belangrijk voor Tilburg. Willem II, Tilburg Trappers en de hockeyclubs in Tilburg betrekken met grote regelmaat duizenden Tilburgers bij de sport. Zij vervullen daarmee een belangrijke verbindende rol voor de inwoners van de stad en zijn een sportief uithangbord voor Tilburg.

Stappegoor ontwikkelen

Stappegoor is voor Tilburg de belangrijkste sportlocatie, zowel voor de top- als de breedtesport. Recent zijn een nieuwe sporthal en de 400 meter ijsbaan gerealiseerd. De functie van Stappegoor als sportgebied dient verder versterkt te worden. Niet alle sportfaciliteiten kunnen op Stappegoor gehuisvest worden, daarvoor is het gebied te klein. Een verplaatsing van Hockeyclub Forward naar een andere locatie in de stad zou ruimte kunnen geven voor de doorontwikkeling van het gebied Stappegoor en de realisatie van een nieuw tophockeycomplex elders, mits financieel haalbaar.

Breedtesport is van belang

D66 vindt een breed aanbod aan verenigingssport in de wijken van groot belang. Dit versterkt de sociale samenhang in de wijken en maakt sport voor meer mensen toegankelijk. D66 denkt daarbij vooral aan de jeugd. D66 ziet graag dat de gemeente verenigingen ruimhartig ondersteunt. Niet alle sporters zijn aangesloten bij een vereniging. Voor deze ongebonden sporters dient er voldoende ruimte op de sportvelden en -locaties te zijn. D66 ondersteunt initiatieven zoals de tjjp-pas, waarmee jongeren van 4 t/m 17 jaar korting ontvangen op sporten in Tilburg.

Schoolsport

Sport leert jongeren zich aan bepaalde regels te houden. Het betreft hen ook bij de maatschappij en elkaar. Daarom moeten bij de realisatie van schoollocaties sportfaciliteiten integraal worden meegenomen. De beperkte tijd die bij scholen beschikbaar is voor sport en beweging moet niet opgebruikt worden aan het reizen naar een gymzaal die te ver weg ligt. Daarom zal D66 nieuwbouw van scholen alleen goedkeuren als hier sportfaciliteiten bij gepland of beschikbaar zijn.

Topsport

Binnen en buiten de vele verenigingen zijn er sporters die de ambitie hebben op het hoogst haalbare niveau te presteren. De beachvolleybalsters van Were Di zijn in 2008 op het WK onder 21 wereldkampioen geworden en de roeiers van studentenroeivereniging Vidar behaalden een bronzen medaille op het WK in 2009. D66 steunt deze en andere topsporters van harte.

D66 ondersteunt de ambitie om de Olympische Spelen opnieuw naar Nederland te halen. Wij willen dat Tilburg zich actief aanbiedt om een onderdeel van de spelen te faciliteren, bijvoorbeeld de Olympische

wielerbaan. Het adequaat ondersteunen van topsporters (in de dop), moet - zeker gelet op de Olympische ambities - blijvend aandacht krijgen.

Topsport evenementen, zoals het WK voor Jeugdvoetbal, de Tilburg Ten Miles, de Wielerzesdaagse en de Warandeloop, ondersteunen wij van harte. Ze dragen bij aan een beter sportklimaat en zetten Tilburg op een positieve manier op de kaart.

Willem II

Willem II heeft onmiskenbaar een belangrijke maatschappelijk positie in Tilburg. Om de week bezoeken duizenden Tilburgers de thuiswedstrijden in het Koning Willem II Stadion.

D66 ziet daarom graag dat de gemeente Willem II ondersteunt in haar ambitie structureel op het hoogste niveau te blijven voetballen. De gemeente kan hierin een faciliterende rol spelen. Dit kan door medewerking te verlenen aan de realisatie van een nieuw trainingscomplex voor de regionale jeugdopleiding en de amateurvereniging en door bijvoorbeeld Willem II de mogelijkheid te bieden de lege ruimtes onder en rondom het stadion commercieel benutten. Voor gemeentelijke investeringen in het stadion betaalt Willem II huur aan de gemeente. D66 streeft naar een nadrukkelijker samenwerking tussen stad, stadion en club waarbij Willem II (en haar spelers) een actieve rol dienen te vervullen ter bevordering van (jeugd)stimuleringsprojecten in de breedste zin van het woord.

Tophockey

De beoogde fusie tussen Forward en de Tilburg Mixed Hockey Club (TMHC), kan er toe leiden dat er in Tilburg een tophockeyvereniging komt met een stevige basis. D66 volgt met belangstelling het opzetten van een gezamenlijk trainings- en wedstrijdencomplex op of in de buurt van het huidige complex van TMHC. Deze locatie is centraal gelegen in de stad en blijft daarmee ook bereikbaar voor de inwoners van de wijk Reeshof (die al veel gebruik maken van het TMHC terrein). Wel dient inpassing zo min mogelijk de bestaande natuurwaarde van de locatie aan te tasten. Het bos 'De Oude Warande' zal daarbij niet aangetast mogen worden.

Anders

Ja

D66

D66 investeert in dwarsverbanden tussen cultuur en economie

Cultuur

Cultuur is meer dan een instrument voor het bereiken van andere (beleids)doelstellingen. Kunst en cultuur vormen belangrijke elementen in een samenleving. Zij kunnen een brug vormen tussen mensen en aanzetten tot nieuwe gedachten. D66 zet daarom in op een kwalitatief en divers cultureel aanbod voor alle Tilburgers.

Cultuur heeft ook een belangrijke economische waarde. Een breed cultureel aanbod draagt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. D66 wil dan ook extra investeren in dwarsverbanden tussen cultuur en economie.

Voor de huisvesting van culturele instellingen, ateliers voor (jonge) kunstenaars en andere vormen van cultureel ondernemerschap ziet D66 onder meer mogelijkheden in de ontwikkelingen rond de Spoorzone en het Veemarktkwartier. Daarbij ziet zij meerwaarde in het gezamenlijk huisvesten van meerdere betrokkenen onder één dak. Op die manier kunnen faciliteiten optimaal worden benut en kunnen makers elkaar in hun werk inspireren. Dat levert interessante kruisbestuivingen en onverwachte ontmoetingen op - voor zowel de makers van kunst en cultuur als hen die dit bezoeken. Niet alleen in nieuwbouw is ruimte voor cultureel ondernemerschap. D66 ziet ook mogelijkheden om bijvoorbeeld deze ondernemers tijdelijk te huisvesten in leegstaande bedrijfs- of kantoorpanden.

Podiumkunsten

Tilburg blinkt uit met een ruim aanbod aan dans-, muziek- en theatervoorstellingen. D66 heeft de ambitie om dit aanbod verder te versterken. Het Midi Theater zal in de toekomst een belangrijke rol vervullen bij het versterken van het culturele aanbod in Tilburg naast de al bestaande podia en initiatieven. Hierbij moet volop ruimte zijn voor jong talent dat van de Tilburgse kunstopleidingen komt. De samenwerking van Factorium met Zaal 16 en de toneelvereniging heeft onze steun.

Beeldende kunst

D66 is voor meer kunst in de openbare ruimte. Dit is te realiseren door in aantal meer - maar in prijs minder dure - kunstwerken te plaatsen. Daarbij dienen omwonenden te worden betrokken bij de formulering van de opdracht die verstrekt wordt aan een kunstenaar. Zodat kunst ook echt eigen wordt. Opdrachten die betaald worden uit gemeentelijke fondsen worden middels een open en transparante aanbestedingsprocedure verstrekt.

Jeugd- en jongerencultuur

Jeugd en jongeren zijn zeer creatief en beleven en uiten zich op zeer diverse en vaak vernieuwende manieren. Dit brengt met zich mee dat hun behoeften en uitingen op het vlak van cultuur vaak niet passen in de bestaande structuren van podia en subsidies. D66 vindt dat hiervoor ruimte geschapen moet worden. Dit kan door relatief kleine bijdragen voor jeugd en jongeren beschikbaar te stellen via zeer korte procedures. Naast subsidies kunnen ook ruimtes beschikbaar gesteld worden. De Hall of Fame heeft zich de laatste jaren bewezen. De Hall of Fame dient daarom een definitieve plaats in Tilburg te krijgen. Ook in de wijkcentra ziet D66 een plek voor jongeren om zich (op cultureel vlak) te ontplooiën.

Anders

Ja

D66

Cultuureducatie en museumaanbod

D66 vindt het belangrijk dat alle jongeren - ongeacht hun achtergrond en opleidingsniveau - kennis maken met een breed cultureel aanbod. Cultuureducatie verdient daarom een plek in het onderwijs. Om de culturele participatie van jongeren te bevorderen, worden de Tilburgse musea gratis toegankelijk gemaakt voor jongeren én studenten.

Uitbreiding en verbetering van het museumaanbod wordt door de gemeente zonodig ondersteund.

Tilburg Culturele Hoofdstad 2018

Tilburg staat cultureel stevig op de kaart. Mede daarom steunt D66 het initiatief BrabantStad als Culturele Hoofdstad van Europa 2018. D66 wil daarbij hetgeen er qua aanbod en faciliteiten al is, slim inzetten en waar nodig versterken.

Anders

Ja

D66

**Er is nog
voldoende ruimte
voor kleinschalige
evenementen**

Toerisme, Recreatie en Evenementen

Tilburg maakt naam met een aantal toonaangevende evenementen. De gezellige Tilburgse Kermis en het spetterende Festival Mundial zijn daar voorbeelden van. Het is van belang om deze evenementen voor de stad te behouden. Evenementen zouden wel meer verspreid over de stad kunnen plaatsvinden, zodat de levendigheid in alle wijken en dorpen wordt gestimuleerd. Goede evenementenlocaties liggen in het centrum en het Leypark, de Reeshof maar ook in Berkel-Enschot en Udenhout.

Ruimte voor nieuwe evenementen

Naast de grote en welbekende evenementen (samengebracht in 'Tilburg Trakteert') is er nog voldoende ruimte voor en vraag naar verdere kleinschalige evenementen. D66 verwacht bij deze kleinschalige initiatieven niet zozeer dat Tilburg subsidieert. Eerder is er sprake van dat de Gemeente Tilburg deze initiatieven actief faciliteert. D66 volgt initiatieven van studentenverenigingen om een jaarlijks terugkerend studentenevenement in de binnenstad te organiseren met belangstelling. D66 vindt dat er jaarlijks een evaluatie moet komen aangaande de kwaliteit van evenementen waarbij een afweging moet plaatsvinden tussen de kwaliteit en de waardering van bezoekers enerzijds en het ruimtebeslag en overlast voor de omgeving anderzijds.

Congressen en sportpaleis

Tilburg kent op dit moment relatief weinig mogelijkheden voor het organiseren van congressen en beurzen waar een groot aantal bezoekers terecht kan. D66 wil dat ook daar aan gedacht wordt bij de invulling van de Spoorzone. Zij ziet kansen voor de ontwikkeling van een grote sport-annex concerthal die ook ingezet kan worden voor beurzen (de 'T-dome') en door onderwijsgebouwen zo te bouwen dat deze ook te gebruiken zijn als congresruimte. Voor deze faciliteiten geldt dat wij initiatieven vanuit de markt zullen steunen en dat wij actief zullen meedenken en meewerken. Het uitgangspunt is dat ze op eigen benen moeten kunnen staan. Gemeenschapsgeld mag enkel worden ingezet voor die (deel-)projecten die een publiek belang dienen en niet commercieel zijn.

Meer hotels

D66 constateert, dat er in Tilburg te weinig hotelkamers beschikbaar zijn. Een toename in het aantal evenementen, beurzen en popconcerten maakt dit tekort des te nijpender. D66 wil dat Tilburg over meer hotelkamers beschikt, zodat bezoekers aan onze stad elk op de door hen gewenste manier – maar altijd met Brabantse gastvrijheid! - kunnen worden ontvangen. Dit geldt dan voor gasten van Tilburgse bedrijven en onderwijsinstellingen en voor bijvoorbeeld jeugd die af komt op een groot evenement. Van hotelkamers in het luxe segment tot aan hostels en jeugd- en jongerenverblijven (budgethotel, bijvoorbeeld in Veemarktkwartier).

Anders

Ja

D66

D66 wil de openingstijden op zondag vrijgeven

D66 wenst dit te bereiken door de gemeente actief te laten meedenken en meewerken met potentiële exploitanten van deze hotels. De gemeente zal echter geen medefinancier worden bij deze commerciële activiteit.

Levendige Piushaven

D66 wil dat de Piushaven toegankelijk blijft voor de pleziervaart. Dit geeft leven en economische activiteit aan de Tilburgse haven. Een toename van het aantal tijdelijke ligplaatsen aan de kop van de Piushaven, kan de pleziervaart stimuleren. De bestaande brug en de nieuw te realiseren brug over de Piushaven krijgen daarom in de visie van D66 ruime bedieningstijden. D66 steunt de plannen om meer horecafuncties en winkels toe te staan in en rondom de haven. Zo kan dit gebied zich ontwikkelen tot een aantrekkelijk uitgaans- en verblijfsgebied.

Openingstijden vrij

D66 is van mening dat de consument zelf kan bepalen wanneer zij boodschappen wil doen. Daarom wil D66 de openingstijden op zondag vrijgeven. Het is aan de ondernemers zelf om te bepalen of zij wel of niet open gaan. Koopzondagen verbeteren de levendigheid in het centrum en leveren daarnaast meer banen op.

De horeca in het centrum krijgt meer dan nu de ruimte om haar eigen openings- en sluitingstijden te bepalen.. Variatie in sluitingstijden draagt bij aan de veiligheid in het uitgaansgebied en past bij een aantrekkelijk avond en nachtleven.

Anders

Ja

D66

Vrijheid is niet mogelijk zonder verantwoordelijkheid

Emancipatie en participatie

D66 Tilburg vindt dat ieder individu het recht heeft zijn of haar leven met de maximaal mogelijke vrijheid naar eigen inzicht in te delen en te beleven.

Die vrijheid is niet mogelijk zonder verantwoordelijkheid. Verantwoordelijkheid ten opzichte van jezelf en ten opzichte van de ander. Vrijheid kan pas tot volle bloei komen als daartoe ook de kaders worden gecreëerd, zowel maatschappelijk als persoonlijk.

Het is hierbij van belang dat ieder individu op zijn of haar eigen wijze volwaardig kan participeren in onze samenleving. Goed onderwijs is de belangrijkste voorwaarde om mensen in staat te stellen volwaardig te participeren in onze samenleving. Scholen moeten daarom optimaal uitgerust worden in middelen én personeel.

D66 richt zich op het opheffen en voorkomen van uitsluiting van kansarme en kwetsbare mensen. Iedereen moet volwaardig en gelijkwaardig mee kunnen doen. Aandacht voor emancipatie is daarvoor nog steeds nodig.

Allemaal Tilburgers

D66 denkt en handelt niet op basis van de afkomst van mensen. Zinvoller is het te spreken over hun toekomst: de mate waarin mensen kansrijk of kansarm zijn. We zijn allemaal Tilburgers. Dat betekent dat iedereen erbij hoort, maar dat we ook verwachten dat iedereen zijn schouders zet onder de eigen ontwikkeling en die van de stad.

D66 koestert de diversiteit van de mensen in onze stad en wil onrechtvaardige ongelijkheid tegengaan. Daarom willen we investeren in kansen van mensen en nemen we zoveel mogelijk belemmeringen weg. De gemeente moet hierbij het goede voorbeeld geven. Specifiek in het onderwijs (schooluitval, stages) is veel te winnen.

D66 sluit haar ogen niet voor problemen bij bepaalde groepen. Wel benadrukt D66 dat de individuen op problematisch gedrag moeten worden aangesproken, niet de groep. Wij blijven daarbij niet steken in het opnoemen van problemen, maar steken energie in het creëren van ruimte voor kansen. Zo willen wij mensen steunen in het verbeteren van hun eigen positie, de positie van het gezin, de buurt en de wijk.

We investeren daarom in het onderwijs zodat meer kinderen die nu in een gezin opgroeien met een achterstandspositie de opleiding kunnen volgen die past bij hun capaciteiten. We investeren in het wegwerken van taalachterstanden en we kiezen voor het verstevigen van die scholen die relatief veel kinderen met een achterstand hebben. Zij die niet investeren in de opvoeding van de eigen kinderen, spreken we daarop aan en helpen we indien nodig.

Samen leven betekent dat je elkaar de ruimte gunt, maar tegelijkertijd ook je burens en andere stadsbewoners niet tot overlast bent. D66 intensificeert het contact met die groepen die overlast veroorzaken en zal daarvoor

Anders

Ja

D66

D66 staat voor gelijkheid van alle mensen

extra financiën vrij maken en werken met ambtenaren met speciale bevoegdheden, zodat de aanpak slagvaardiger wordt en we komen tot een samenleving waarin iedereen zich thuis voelt en de vrijheid voelt zich te kunnen ontplooiën.

Iedereen gelijk

D66 staat voor de gelijkheid van alle mensen. Daar waar de overheid invloed heeft moet zij ongelijkheid tegengaan, bijvoorbeeld door voorlichting te geven, te wijzen op de mogelijkheid om eigen keuzes te maken en waar mogelijk deze keuze te ondersteunen. De ongelijkheid in de vorm van gedwongen besnijdenis en het gedwongen uithuwelijken zijn bekende voorbeelden die we willen tegengaan. Maar ook de onmogelijkheid om in sommige culturen uit te komen voor je geaardheid of het vijandige gedrag van sommigen tegen personen met een andere geaardheid is een vorm van ongelijkheid waar D66 tegen blijft strijden.

Nederlandse taal

D66 verwacht van immigranten dat zij met het oog op participatie in de samenleving zich de Nederlandse taal eigen maken, ieder op het voor hem of haar zo hoog mogelijk haalbare niveau. Hierbij moet in het cursusniveau gedifferentieerd worden naar het (voor-) opleidingsniveau van cursisten. Het volgen van een voorbereidende cursus, bijvoorbeeld bij het ROC (Regionaal Opleidingscentrum) is geheel vrijwillig, maar moet mogelijk zijn voor ieder die dit wil. Uiteindelijk is het beheersen van de Nederlandse taal niet vrijblijvend. Iedereen moet het aangegeven niveau beheersen.

Vluchtelingen goed opvangen

In Tilburg is de discussie over het vestigen van een asielzoekerscentrum weer actueel. D66 ondersteunt de vestiging van een centrum ter opvang van vluchtelingen. D66 is daarbij van mening dat hierbij alles erop moet zijn gericht dat deze vluchtelingen zo snel mogelijk worden opgenomen in de Nederlandse gemeenschap. Integratie begint in het asielzoekerscentrum en deze integratie wordt bemoeilijkt als een asielzoekerscentrum ver buiten de kern van de gemeenschap is gelegen. D66 wil daarom een locatie midden in de samenleving van Tilburg. Daarbij moet rekening gehouden worden met de belangen van alle betrokkenen.

Vluchtelingen die een verblijfsstatus krijgen moeten ervoor kunnen kiezen om in Tilburg te wonen. D66 wil dat Tilburg ook hierin zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt. We zorgen er hierbij voor dat deze wooncapaciteit evenwichtig verdeeld is over de hele gemeente.

Zinvol beleid

Beleidsmaatregelen moeten al voor invoering tegen het licht gehouden worden om te bekijken wat (neven)effecten van het beleid kunnen zijn. Daarmee waarborg je dat ongewenste (neven)effecten in een vroeg stadium worden ontdekt.

Dat is in algemene zin wenselijk, maar juist op het terrein van de emancipatie en participatie verdient dit bijzondere aandacht, omdat de negatieve gevolgen van het beleid niet zelden die mensen treft die zich er het slechtst tegen kunnen verweren. D66 zet zich in om het besef door te laten dringen dat de realiteit zich niet (volledig) in formele regels laat vangen. Bovendien verandert de realiteit voortdurend.

Anders

Ja

D66

Nu de basis leggen voor economisch herstel

Essent gelden verantwoord beheren

Deugdelijk financieel beleid

Ingrijpende keuzes durven maken

Tilburg staat aan de vooravond van ingrijpende keuzes. We krijgen in de volgende periode te maken met een ingrijpende verlaging van het gemeentefonds. Dat betekent dat er structureel bezuinigd zal moeten worden de komende jaren. En hoewel de verkoop van Essent veel geld heeft opgeleverd, zal ook de jaarlijkse substantiële dividenduitkering wegvallen. D66 wil dat er verstandig met alle middelen wordt omgegaan. Dat betekent dat welke keuzes ook aan de orde zijn de komende periode, het financieel beleid moet deugdelijk en toekomstvast zijn.

Economisch Klimaat

De economische crisis zal ook tot bezuinigingen leiden bij gemeenten. Bij ongewijzigd beleid zullen de uitgaven blijven stijgen, omdat er door de toenemende werkloosheid een groter beroep zal worden gedaan op sociale voorzieningen, zoals re-integratietrajecten en bijstandsuitkeringen. Aan de andere kant dalen de inkomsten, bijvoorbeeld omdat er minder gebouwd wordt.

D66 heeft oog voor de gevolgen van de economische crisis voor de Tilburgse economie. We zullen nu de basis moeten leggen voor het economisch herstel van de komende jaren. Bezuinigen hoort daar op termijn onoverkomelijk bij. Dat betekent dat D66 hier duidelijke keuzes in wil maken. Dit zijn keuzes die soms pijn zullen doen. Dat betekent niet altijd dat er gesneden moet worden in het voorzieningenniveau. Wel dat zaken beter georganiseerd zullen moeten worden.

D66 wil minder investeren op zorg en welzijn, armoedebeleid, re-integratietrajecten en meer inzetten op de efficiency van het bestuurlijk apparaat. Door tijdig te bezuinigen worden oplopende tekorten voorkomen en blijft er ruimte om te investeren in de toekomst van alle Tilburgers. Er moet meer geïnvesteerd worden in het onderwijs, economie, werkgelegenheid en het milieu.

Essent gelden maatschappelijk verantwoord besteden

Met de vervreemding van de aandelen van Essent is ook voor de gemeente Tilburg als mede-aandeelhouder (3,7 procent) een bijzondere situatie ontstaan. Enerzijds komt door de verkoop een aanzienlijk bedrag (geschat op circa 400 miljoen euro) vrij. Anderzijds verdwijnt door deze vervreemding de jaarlijkse uitkering van dividend. Dat betekent dat voor de Gemeente Tilburg de komende begrotingsjaren een inkomstenbron van zo'n 14 miljoen euro per jaar wegvalt.

Gelet op verdere ontwikkelingen, zoals de vermindering van de rijksbijdrage en de economische crisis, is het in deze tijd verleidelijk om financiële tegenvallers te keren met de vrijkomende Essent gelden. D66 ziet graag dat de vrijkomende Essent-gelden maatschappelijk verantwoord worden aangewend in plaats van deze in te zetten om gaten in de begroting te dichten. Anders geldt straks: op-is-op.

Anders

Ja

D66

Dit betekent voor D66 in eerste instantie dat gedegen vermogensbeheer op de Essent-gelden moet worden toegepast. Het vermogensbeheer moet er op gericht zijn, de wegvallende jaarlijkse dividenduitkering te compenseren. D66 heeft ervoor gezorgd dat vermogens van de gemeente Tilburg alleen geïnvesteerd mogen worden in fondsen en aandelen die een duurzaam karakter hebben.

Daarnaast vindt D66 dat het deel van de gelden dat niet ingezet hoeft te worden ter compensatie van de dividenduitkering, in een fonds moet worden gebracht dat aangewend kan worden voor investeringen in grootschalige projecten die de economische en/of onderwijsinfrastructuur van Tilburg blijvend zullen versterken. We blijven daarmee maatschappelijk verantwoord investeren in onze gemeenschap. Beide gebieden vereisen investeringen om een goede toekomst voor Tilburg te verzekeren.

Verantwoording afleggen over financieel beleid

D66 vindt dat deugdelijk financieel beleid onafhankelijk getoetst moet worden. D66 wil daarom de rol van de onafhankelijke rekenkamer versterken.

D66 vindt dat de raad de instantie is om het beleid van het college te toetsen. Professionele ondersteuning van een vaste rekenkamer is daarbij een goed hulpmiddel voor de raad. Daarbij geeft de raad de richting van onderzoek aan in een opdracht. Opdrachten aan de rekenkamer moeten meer inhouden dan de vraag of gelden juist en rechtmatig zijn aangewend. Juist de vraag of de doelstellingen zijn gehaald (effectiviteitstoets) zijn van belang voor een goede controle van de raad. Toetsen van financieel beleid is dus onlosmakelijk verbonden met de vraag "Wat heeft de investering opgeleverd?"

Differentiatie in belastingtarieven

D66 is van mening dat 1-persoonshuishoudens onevenredig worden belast bij bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing en rioolafvoerrecht. De gemeente hanteert hier nu een uniform tarief, los van de grootte van het huishouden. D66 wil onderzoeken of hierin differentiatie kan komen. Ook moet niet langer de langstzittende kamerbewoner (vaak nog student) de rekening krijgen van de gemeentelijke belastingen van alle gebruikers in het hele pand. D66 wil dat deze rekening naar de huisbaas gaat en vervolgens in de huur verdisconteerd.

Anders

Ja

D66

Colofon

De tekst van het verkiezingsprogramma van D66 Tilburg is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van de programmacommissie bestaande uit:

Eric Logister, voorzitter
Berend de Vries, lijsttrekker
Etienne Jacobs
Bram Keijsers
Caecilia van Peski
Rogier van Rooij
Maarten van der Salm
Wouter Verhaak

Met medewerking van:

Wim Oosterveld, voorzitter D66 Tilburg
Ruud van Esch, voorzitter gemeenteraadsfractie D66
Peter van Gool, raadscommissielid

Vertrouw op de eigen kracht van mensen

Denk en handel internationaal

Beloon prestatie en deel de welvaart

Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving

Koester de grondrechten en gedeelde waarden